

**ZAKON O SPREMEMBAH IN DOPOLNITVAH ZAKONA O LOKALNIH VOLITVAH ZLV-K
EVA 2020-3130-0026**

OCENA STANJA IN RAZLOGI ZA SPREJEM ZAKONA

Besedilo sprememb in dopolnitev Zakona o lokalnih volitvah (Uradni list RS, št. 94/07 – uradno prečiščeno besedilo, 45/08, 83/12, 68/17 in 93/20 – odl. US; v nadaljnjem besedilu: ZLV) je pripravljeno predvsem zaradi uskladitve zakona z odločbo Ustavnega sodišča Republike Slovenije (v nadaljnjem besedilu: Ustavno sodišče) številka U-I-7/20/7 (Up-676/19-25) z dne 4. 6. 2020 (Uradni list RS, št. 93/2020) ter zaradi predlogov Državne volilne komisije (v nadaljnjem besedilu: DVK) z začetka leta 2019. Predlagane spremembe bistveno prispevajo k varstvu javnega interesa oziroma uresničitvi ustavno pravnih vrednot pri izvedbi lokalnih volitev, te so pošten volilni postopek, verodostojnost volilnega izida in zaupanje državljanov v pošteno izvedbo volitev.

Poleg sistematične in celovite ureditve volilnega spora se je predlagatelj spričo aktualnih razmer odločil predlagati še nekatere druge manjše spremembe zakona. Delovno gradivo novele ZLV-K tako vsebuje naslednje spremembe:

- omejitev zaračunavanja nekaterih stroškov državnih organov, nastalih pri izvedbi lokalnih volitev,
- ureditev postopka odločanja občinske volilne komisije o ugovorih in ureditev postopka sodnega varstva volilne pravice (volilni spor),
- imenovanje sodnikov za predsednike občinskih volilnih komisij,
- pluralna sestava občinskih volilnih organov in nezdružljivost članstva,
- določitev pristojnega državnega organa za enotno uporabo določb zakona,
- določitev pravne podlage za povezovanje evidenc in obdelovanje osebnih podatkov in
- poenostavitev volitev v svete ožjih delov občin.

Omejitev zaračunavanja stroškov državnih organov občinam

V sodobni praksi in zakonodaji dobrega medinstitucionalnega dialoga se teži k načelu, da si državni organi in občine medsebojno ne zaračunavajo storitev ali obveznosti, ki izhajajo iz delovanja organov ene ali druge oblasti. V skladu s tem načelom naj bi si država in občine zaračunavali le nujne materialne stroške ali, kot na primer v primeru državnih volitev in referendumov, uporabnino za volišča, ki jih DVK določi v prostorih, ki so last občin. V teh primerih DVK poravnava šolam, krajevnim skupnostim ali gasilskim društvom, če je stavba v lasti občine, uporabnino. Ta služi pokritju stroškov, ki jih imajo navedeni z ogrevanjem, električno energijo in končnim čiščenjem prostora, v katerem je potekalo glasovanje.

ZLV določa zgolj, da stroške za izvedo lokalnih volitev krijejo občine. Zaradi prakse, ki se je ponekod uveljavila predvsem od rednih lokalnih volitev 2010 dalje, ko je Ministrstvo za javno upravo dne 6. 8. 2010 izdalo pojasnilo o načinu in vrsti zaračunavanja stroškov, se je načelo o ne-zaračunavanju storitev ali obveznosti, ki izhajajo iz delovanja organov, porušilo (štev. dokumenta 040-15/2010/3). K temu je prispevala tudi sodba Okrožnega sodišča v Kopru II Pg 168/2015 z dne 21. 10. 2016 in Višjega sodišča v Kopru Cpg 329/2016 z dne 18. 4. 2017, v katerih sta sodišči ob pomanjkanju podrobnejših določb ZLV odločila, da sme Upravna enota Koper Mestni občini Koper zaračunati ne le materialne stroške, ki jih je morebiti imela ob rednih lokalnih volitvah, ampak tudi stroške dela zaposlenih. S spremembo 3. člena ZLV se predlaga omejitev zaračunavanja stroškov državnih organov občinam. Čeprav je v skupnih stroških rednih lokalnih volitev v letu 2018 predstavljalo plačilo upravnim enotam le 0,8 % celotnega stroška rednih lokalnih volitev, gre za načelno pomembno vprašanje. Na že omenjenih lokalnih volitvah leta 2018 je ta znesek v treh občinah presegel znesek tisoč evrov, v eni pa dva tisoč evrov. V vseh primerih so upravne enote občinam zaračunale tudi stroške dela.

Rešitev temelji na ugotovitvi, da državni organi svoje aktivnosti v času rednih lokalnih volitev izvajajo zaradi uresničevanja ustavno zagotovljene volilne pravice. Pri tem dejstvo, da gre za uresničevanje

volilne pravice na lokalni ravni, ni pravno upošteveno. S tem svoje naloge posredno izvajajo zaradi pravic volivcev in ne občin. Zato ni utemeljeno, da svoje delo zaračunajo občinam, saj gre za organe, ki jim je z zakonom zapovedana obveznost, ki se nanaša na izvrševanje volilne pravice občanov v občinah. Ker je ta obveznost pretežno povezana z evidenco volilne pravice, je sedanja praksa še toliko bolj nenavadna, saj državni organi na dan, ko poteka glasovanje na voliščih, posredno skrbijo tudi za odpravo napak, ki so nastale ob pripravi volilnih imenikov, ki jih ti pripravljajo.

Volilni spor

Ustavno sodišče je v uvodu omenjeni odločbi odločilo, da so 100., 101. in 102. člen ZLV v neskladju z Ustavo Republike Slovenije (v nadaljnjem besedilu: Ustava), ker ne urejajo postopka varstva volilne pravice. Volilna pravica ima po mnenju Ustavnega sodišča posebno naravo, saj se, čeprav je osebna pravica, lahko uresničuje le na kolektiven način, to je skupaj z drugimi volivci na vnaprej organiziran način in po vnaprej določenem postopku. Zato mora biti pravno varstvo te pravice prilagojeno posebni naravi te pravice, saj primarno ni namenjeno varstvu subjektivnega pravnega položaja posameznega volivca ali kandidata, temveč varstvu javnega interesa oziroma ustavnopravnih vrednot. Te so pošten volilni postopek (spoštovanje volilnih pravil), verodostojnost volilnega izida in zaupanje državljanov v pošteno izvedbo volitev. Objektivnost pravnega varstva volilne pravice se zagotavlja tako, da se ne upoštevajo vse ugotovljene nepravilnosti v volilnem postopku, ampak tiste, ki so vplivale ali bi lahko vplivale na volilni izid.

Na ustrezno ureditev pravnega varstva volilne pravice opozarja tudi Kodeks dobre prakse v volilnih zadevah Beneške komisije (*Code of good practice in electoral matters, European commission for democracy through law (Venice commission)*) iz leta 2002. Kodeks sicer ni neposredno zavezujoč pravni vir, vendar se njegova priporočila po mnenju Ustavnega sodišča v veliki meri prekrivajo z zahtevami Ustave. Kodeks v razdelku 3.3., ki se nanaša na sistem učinkovitega pravnega varstva, določa vrsto priporočil, ki naj jih upoštevajo države članice Sveta Evrope. Zlasti poudarja, da mora biti končna odločitev o spoštovanju volilnega postopka vedno pridržana sodišču, da morajo biti postopek odločanja, pristojni organi in njihova pooblastila jasno določeni, da mora sodišče imeti pooblastilo, da v celoti ali delno razveljavi volitve, če ugotovi nepravilnosti, ki bi lahko vplivale na volilni izid, in odredi ponovitev glasovanja. Kodeks še poudarja, da mora imeti pravico do pravnega sredstva vsak volivec, pri čemer se lahko določi, da ima pravno sredstvo zoper izid volitev razumen kvorum volivcev. Za vložitev pravnega varstva morajo biti predpisani kratki roki, v postopku mora biti spoštovano načelo kontradiktornosti, posebej je poudarjena tudi pravica do javne obravnave. Iz navedenih razlogov se z novelo ZLV-K ureja tako postopek odločanja občinske volilne komisije kot tudi postopek sodnega varstva volilne pravice pred Upravnim sodiščem Republike Slovenije (v nadaljnjem besedilu: Upravno sodišče).

Ker volilni spor po volilnem dnevu ni upravni spor, temveč posebno sodno varstvo volilne pravice, namenjeno varstvu javnega interesa oziroma ustavnopravnih vrednost, mora zakonodajalec po mnenju Ustavnega sodišča ta postopek urediti posebej. ZLV in Zakon o lokalni samoupravi (v nadaljnjem besedilu: ZLS) nimata ustreznih določb, primerna uporaba Zakona o upravnem sporu (v nadaljnjem besedilu: ZUS-1) pa tudi ne zadošča. ZLV in ZLS sicer določata volilnega sodnika (Upravno sodišče), pravno sredstvo (pritožba) in rok (osem dni), sicer pa ZLV odkazuje na primerno uporabo ZUS-1. ZLV ne vsebuje vseh prvin, ki bi morale biti določene za učinkovito uresničevanje pravice do pravnega sredstva iz 25. člena Ustave, ker iz določb ne izhaja, katere nepravilnosti je mogoče uveljavljati s pritožbo, nadalje nima določb o poteku postopka pred občinskim svetom, ki bi bile prilagojene posebni naravi volilne pravice pri lokalnih volitvah. Zakon tudi ne določa meril, po katerih naj pritožbeni organ presoja kršitve in ne pooblastila, ki jih ima pritožbeni organ pri odločanju. Pri postopku sodnega varstva volilne pravice pred Upravnim sodiščem pa bi po mnenju Ustavnega sodišča ZLV moral določati upravičence, pristojno sodišče, rok za sprožitev sodnega varstva, razloge za sprožitev, pravila o trditvenem in dokaznem bremenu, merila, po katerih naj Upravno sodišče presoja kršitve pravil volilnega postopka kot tudi pooblastila, ki jih ima Upravno sodišče pri odločanju.

Imenovanje sodnikov za predsednike občinskih volilnih komisij

Po izvedenih rednih lokalnih volitvah je DVK na svoji redni 64. seji dne 24. 1. 2019 obravnavala izvedbo volitev in predlagala spremembo ZLV v delu, ki se nanaša na imenovanje predsednikov OVK in pristojnosti državnih organov za tolmačenje ZLV. DVK predlaga, da so predsedniki OVK imenovani izmed sodnikov tako, kot to velja za državne volilne organe. S tem bi zagotovili višjo stopnjo zakonitosti postopkov, ki jih izvajajo občinski volilni organi. Lokalne volitve so zapletene tako zaradi

več vrst volitev kot tudi zaradi obsega, saj hkrati potekajo volitve v več organov občine. Poleg župana in občinskega sveta v eni ali v več volilnih enotah se v več kot sto občinah volijo še sveti krajevnih skupnosti, v 20 občinah predstavnik romske skupnosti in v 9 občinah predstavnik italijanske ali madžarske narodne skupnosti. Takšna zahtevnost izvedbe terja znanje in izkušnje. Imenovanje predsednikov izmed sodnikov bo imelo za posledico dvig strokovnosti dela komisij, s tem se bo zmanjšalo število morebitnih napačnih odločitev volilnih organov občine.

Eden od argumentov za takšno rešitev je tudi dejstvo, da zadostno število sodnikov že zdaj sodeluje v okrajnih volilnih komisijah pri izvedbi državnih volitev in referendumov. V času od osamosvojitve do danes samo eno leto ni bilo volitev ali referendumov, kar pomeni da so sodniki, imenovani v volilne komisije, vsako leto v stiku z volilnimi postopki in drugimi opravili, zato imajo neprimerno več izkušenj od dosedanjih predsednikov občinskih volilnih komisij, ki so za redne lokalne volitve aktivirane zgolj vsaka štiri leta, izjemoma pa med tem izvedejo kake z rednimi lokalnimi volitvami neprimerljivo manj zahtevne nadomestne volitve.

Drugi še pomembnejši vidik imenovanja sodnikov za predsednike OVK pa je namen zakonodajalca, da zagotovi v očeh javnosti objektivni videz nepristranskosti in neodvisnosti pri vodenju volilnih opravil oziroma zagotavlja neodvisni položaj volilnih organov v razmerju do drugih vej oblasti. Vrhovno sodišče Republike Slovenije je v sodbi X Ips 13/2018 dne 27. 5. 2020 poudarilo, da je nepristranskost predsednika volilne komisije oziroma volilne komisije treba ocenjevati ne le po njenih učinkih (npr. po odsotnosti kršitev procesnih pravic volivcev, ki izvršujejo aktivno ali pasivno volilno pravico, po vplivu na odločitev), temveč tudi po njenem zunanjem videzu, kako lahko vprašanje razmerja (ne)pristranskosti razumejo volivci v konkretnem postopku volitev. Zato ni dovolj, da volilna komisija ravna in odloča nepristransko. Sestavljena mora biti tako, da ne obstajajo okoliščine, ki bi vzbujale dvom v njeno nepristranskost. Obe lastnosti volilne komisije sta po eni strani pogoja, po drugi strani pa posledična izraza poštenega volilnega postopka.

Pošten postopek pred volilnimi komisijami, katerega del je tudi pravica do nepristranskega odločanja, zagotavlja ustavna določba o enakem varstvu pravic, ki izhaja iz 22. člena Ustave. Zahteve ustavnega procesnega jamstva nepristranskega sojenja, ki izhajajo iz ustavno sodne presoje prvega odstavka 23. člena Ustave in ki se sicer nanašajo na sodišča, so lahko vodilo za zagotavljanje jamstva nepristranskega odločanja za poštenost kateregakoli postopka, v katerem se odloča o pravicah, dolžnostih ali pravnih koristih, torej tudi postopka po ZLV. To med drugim zahteva, da sodnik kot porok pravičnosti tudi pri opravljanju svoje primarne funkcije kot tudi funkcije predsednika volilne komisije deluje nepristransko in neodvisno. Določen nivo strokovnosti in neodvisnosti predsednika volilne komisije je zagotovljen že s tem, ko se zahteva izpolnjevanje pogojev, ki jih Zakon o sodniški službi določa za opravljanje sodniške službe.

Tudi v primeru OVK, tako kot to velja za sodnike, ki sodelujejo v volilnih organih za izvedbo državnih volitev in referendumov, bodo to funkcijo opravljali sodniki, ki dejansko opravljajo sodniško službo. Temeljni princip neodvisnosti sodniške funkcije je razumeti tudi v smislu neodvisnosti sodnika od zunanjih vplivov (župana, politične volje). Neodvisnost sodnika se torej ne kaže le v znanju oziroma strokovnosti, ki se pripisuje sodniku že zaradi njegove funkcije sodnika, temveč tudi v videzu objektivnosti in nepristranskosti, ki se kaže med drugim tudi preko sodnikovega poklicnega položaja.

In nenazadnje, postavitve sodnika za predsednika najvišjega volilnega organa v občini gre z roko v roki z določitvijo novih pristojnosti tega organa v zvezi z varstvom volilne pravice. Če je doslej o ugovorih na delo volilnih organov in na ugotovljen izid volitev po dnevu volitev odločal občinski svet, bo poslej to nalogo imela občinska volilna komisija.

Pluralna sestava občinskih volilnih organov in nezdržljivost članstva

Skozi proces imenovanja volilnih organov in kasneje pri izvajanju volilnih opravil rednih lokalnih volitev 2018 je pogosto prihajalo do vprašanj ustrezne politične pluralnosti občinskih volilnih organov. ZLV glede te vsebine nima podrobnejših določb, zato se v skladu s 4. členom ZLV za urejanje tega vprašanja smiselno uporablja peti odstavek 34. člena in tretji odstavek 41. člena Zakona o volitvah v državni zbor (v nadaljnjem besedilu: ZVDZ). Ministrstvo za javno upravo (v nadaljnjem besedilu: MJU) in DVK sta zaznala določeno število primerov, ko je bila sestava bodisi občinske volilne komisije bodisi nekaterih volilnih odborov z vidika pluralne sestave vprašljiva, ne glede na to, ali je šlo za zavestno ali zmotno ravnanje občinskih organov. Pluralnost volilnih organov je eden od pomembnih elementov zaupanja v volitve, saj predstavniki različnih interesnih skupin že pri procesu izvajanju volilnih opravil

nadzorujejo eden drugega in tako delujejo preventivno ter s tem zmanjšujejo možnost sprejemanja nezakonitih odločitev. Zato je pluralna sestava volilnih organov imperativ za zakonito izvedbo volilnega procesa. Volivci morajo po izvedenih volitvah brez kakršnegakoli dvoma zaupati v rezultate glasovanja. Ker v določenih primerih občinski volilni organi niso pravilno uporabljali določb ZVDZ, ki zapoveduje, da »se najprej upoštevajo predlogi političnih strank, s katerih list kandidatov so bili na zadnjih volitvah v državni zbor izvoljeni kandidati«, se ocenjuje, da bo z dopolnitvijo 35. in 37. člena ZLV nedvoumno določena pluralna sestava občinskih volilnih organov, pri čemer bo upoštevano tudi dejstvo, da so v občinske svete pogosto poleg kandidatov političnih strank izvoljeni tudi predstavniki list, katerih predlagatelji so skupine volivcev (t.i. nestranske liste).

Prepoved sorodstvenih vezi je v veljavnem ZLV urejena le za volilne odbore, ne pa tudi za volilne komisije. Zaradi večkrat poudarjene pomembnosti objektivnosti in nepristranskosti pri odločanju volilnih organov se z novelo ureja še prepoved sorodstvenih vezi med člani OVK in kandidati. Takšna rešitev bo preprečila situacije, do katerih je doslej prihajalo v praksi, ko so se morali člani OVK izločiti iz odločanja o ugovorih, ki so jih vlagali kandidati, ki so bili v sorodu s člani OVK. S to rešitvijo bo zakonodajalec prispeval k zagotavljanju poštenega volilnega postopka pred volilnimi komisijami, katerega del je tudi pravica do nepristranskega odločanja, kot jo zahteva ustavna določba 22. člena o enakem varstvu pravic v postopku pred sodiščem in pred drugimi državnimi organi, organi lokalnih skupnosti in nosilci javnih pooblastil.

Določitev državnega organa, ki bo skrbel za enotno uporabo in razlago določb zakona

DVK je na že omenjeni seji v začetku leta 2019 predlagala, da se spremenijo določbe 40. člena ZLV, ki določa obveznosti državnih organov v zvezi z lokalnimi volitvami. Ta zdaj določa, da DVK skrbi za enotno uporabo določb zakona, ki ureja volitve v državni zbor, v delu, ki se uporabljajo tudi za lokalne volitve in se nanašajo na volilne postopke in daje občinskim volilnim komisijam strokovna navodila v zvezi z izvajanjem določb zakona, ki ureja volitve v državni zbor, v delu, ki se uporabljajo tudi za lokalne volitve in se nanašajo na volilne postopke. Za enotno uporabo določb ZLV pa skrbi MJU. Sedanja ureditev, kjer je MJU aktivno sodelovalo pri razlagi ZLV, je bila uporabljena pri rednih lokalnih volitvah 2014 in 2018, normativno pa urejena z novelo ZLV- J leta 2017. Ureditev, pri kateri imata MJU in DVK deljene pristojnosti glede skrbi za enotno uporabo določb ZLV se je izkazala v praksi problematična z dveh vidikov: na eni strani so občinski volilni organi, predlagatelji in kandidati neredko v dvomu, na kateri državni organ naj naslovijo vprašanje, na drugi pa objektivno lahko pride do različne razlage dveh državnih organov o isti vsebini. V praksi je sicer do slednjega prihajalo le izjemoma, kljub temu pa je DVK to zaznala kot problem. S spremembo ZLV to vlogo v celoti prevzema DVK.

Določitev pravne podlage za povezovanje evidenc in obdelovanje osebnih podatkov

V skladu z 19. členom Zakona o evidenci volilne pravice (Uradni list RS, št. 98/13) imajo neposreden vpogled in uporabo podatkov iz evidence volilne pravice (preverjanje kandidatur) tudi občinske volilne komisije. Pri preverjanju zakonitosti kandidatur se soočajo z velikim številom kandidatov, kjer je za vsakega treba preveriti, ali izpolnjuje pogoje za kandidaturo se pravi, ali ima tam kjer kandidira, volilno pravico. ZLV nima pravne podlage, da bi bilo mogoče podatke o kandidatih, ki jih OVK pretvori v elektronsko obliko, skupinsko preveriti v evidenci volilne pravice. Zato predstavlja ta faza za OVK, ki jo mora opraviti v izjemno kratkih časovnih okvirih, poseben izziv še posebej, ko gre za večje občine z velikim številom kandidatnih list in kandidatov. Da bi to fazo opravili hitreje in natančno, se s predlogom zakona določa pravna podlaga, da se za namen preverjanja kandidatur (pravilnost podatkov oziroma obstoj volilne pravice), preko EMŠO, zbirka občinske volilne komisije lahko neposredno računalniško poveže z evidenco volilne pravice.

Druga sprememba se nanaša na upravljanje in obdelovanje osebnih podatkov kandidatov. Državni organi zagotavljajo vsem OVK-jem informacijsko podporo za izvedbo procesa lokalnih volitev. Aplikacija zagotavlja podporo kandidacijskemu postopku, določitvi kandidatnih list, vnos rezultatov glasovanja, izračun rezultatov volitev ter njihovo objavo. OVK uporabljajo aplikacijo že od leta 2006, ob vsakih rednih volitvah so se za uporabo aplikacije, čeprav njena uporaba ni obvezna, vključile prav vse občine. Aplikacija je vodena centralno na strežnikih MJU, OVK vnašajo kandidatne liste lokalno. Aplikacijo varujejo najvišji varnostni standardi za informacijske storitve, kar dokazujejo vsi dosedanja neuspešni poskusi nepooblaščenih vdorov vanjo. S predlogom sprememb in dopolnitev ZLV bo zakonodajalec odpravil tudi pomembno administrativno oviro za ustrezno informacijsko podporo rednih lokalnih volitev. Predlog zakona daje pravno podlago državnemu organu, ki nudi informacijsko

podporo za redne lokalne volitve, da obdeluje podatke, katerih upravljavci so občinske volilne komisije. V skladu z 28. členom Splošne uredbe (EU) 2016/679 o varstvu podatkov, prej 11. člen ZVOP-1) mora imeti državni organ, ki ni upravljalec osebnih podatkov, za obdelovanje osebnih podatkov sklenjen dogovor z upravljalcem. Takšna rešitev pomeni administrativno breme, saj mora pristojni državni organ skleniti sporazume o obdelovanju podatkov z vsemi 212 OVK-ji. Nova rešitev določa, da OVK, ko se vključi v enotno informacijsko podporo rednim lokalnim volitvam, kot upravljalec osebnih podatkov pooblašča državni organ kot obdelovalca osebnih podatkov za obdelavo osebnih podatkov izključno za namene zagotavljanja informacijske podpore rednih lokalnih volitev.

Poenostavitev volitev v svete krajevnih skupnosti

Zaradi upada zanimanja za članstvo v svetih krajevnih skupnosti se zmanjšuje število kandidatov, v več primerih je bilo zato treba na rednih lokalnih volitvah 2018 in 2014 za manjkajoča mesta izvesti naknadne ali nadomestne volitve. Druga težava pa je povezana z načinom izvolitve članov svetov, saj število članov svetov, način volitev in morebitno delitev na volilne enote določajo občinski sveti z odlokom. Zaradi prevelike drobitve volilnega telesa v volilne enote je kandidatom težko pridobiti zadostno število glasov podpore, saj en volivec lahko da podporo le enemu kandidatu. Če je v volilni enoti 30 volivcev, lahko teoretično 10 potrebnih podpisov zberejo največ trije kandidati. Tretja težava pri krajevnih skupnostih, ki izhaja iz prevelike drobitve na volilne enote, pa je zapletenost delitve glasovnic na volišču in štetje glasov. Nemalokrat se na enem volišču šteje glasovnice za več volilnih enot hkrati, kar prispeva k povečanju števila napak. Spremembe ZLV gredo v smer poenostavitve tako, da se svet ožjih delov vedno voli v eni volilni enoti.

BESEDILO ČLENOV

1. člen

V Zakonu o lokalnih volitvah (Uradni list RS, št. 94/07 – uradno prečiščeno besedilo, 45/08, 83/12, 68/17 in 93/20 – odl. US) se v 3. členu doda nov stavek, ki se glasi:

»Stroške za izvedbo lokalnih volitev krijejo občine, razen stroškov, ki v zvezi s tem nastanejo pri izvajanju nalog državnih organov.«

2. člen

Drugi odstavek 35. člena se spremeni tako, da se glasi:

»Predsednik volilne komisije se imenuje izmed sodnikov, ki opravljajo sodniško službo. Namestnik predsednika volilne komisije se imenuje izmed sodnikov ali izmed drugih univerzitetnih diplomiranih pravnikov.«

Doda se nov tretji odstavek, ki se glasi:

»Ostali člani volilne komisije in njihovi namestniki se imenujejo po predlogih političnih strank, skupin volivcev in drugih organizacij občanov v občini ter občanov.«.

3. člen

Za 35. členom se doda nov 35.a člen, ki se glasi:

»35.a člen

Pri imenovanju članov občinske volilne komisije in njihovih namestnikov se najprej upoštevajo predlogi političnih strank in skupin volivcev, s katerih list kandidatov so bili na zadnjih volitvah v občinski svet izvoljeni kandidati, in sicer po vrstnem redu glede na število izvoljenih kandidatov pri čemer v primeru enakega števila odloči žreb, nato pa predlogi drugih političnih strank, tako da je zagotovljena politično pluralna sestava volilne komisije. Če predlogov ni ali jih je premalo, se za manjkajoče člane in njihove namestnike določijo uradniki, zaposleni v upravi lokalne skupnosti ali organih državne uprave.

Predsednik, član občinske volilne komisije in njihovi namestniki ne morejo biti zakonec, oče, mati, otrok, sestra ali brat, posvojitelj ali posvojenec kandidata v občini, v kateri je ta občinska volilna komisija imenovana, niti ne more živeti s kandidatom v zunajzakonski skupnosti ali registrirani istospolni partnerski skupnosti.

Oseba, imenovana v občinsko volilno komisijo, je dolžna obvestiti občinsko volilno komisijo v treh dneh po javni objavi kandidatur oziroma list kandidatov o svojem sorodstvenem ali drugem razmerju s kandidatom, določenim v prejšnjem odstavku.

Predlagatelj mora ob vložitvi predlogov iz prvega odstavka tega člena za vsakega od kandidatov za predsednika in člana občinske volilne komisije oziroma njune namestnike priložiti njegovo pisno izjavo, da soglaša z imenovanjem v občinsko volilno komisijo, in njegovo pisno izjavo, da bo najpozneje v treh dneh po javni objavi kandidatur oziroma list kandidatov obvestil občinsko volilno komisijo o sorodstvenem ali drugem razmerju s kandidatom, določenem v tretjem odstavku tega člena.

Predsedniku, članu občinske volilne komisije in njihovim namestnikom, ki so s kandidatom v sorodstvenem ali drugem razmerju, določenem v drugem odstavku tega člena, preneha funkcija v občinski volilni komisiji.«.

4. člen

V tretjem odstavku 37. člena se za prvim stavkom doda nov stavek, ki se glasi:

»Pri imenovanju članov volilnega odbora in njihovih namestnikov se uporablja 35.a člen tega zakona, razen določbe drugega odstavka, kjer se omejitev sorodstvenih razmerij nanaša na predsednika in člane volilnih odborov do kandidatov v volilni enoti.«.

Četrti, peti, šesti in sedmi odstavek se črtajo.

5. člen

Za 38. členom se doda nov 38.a člen, ki se glasi:

»38.a člen

Občinski svet pred potekom dobe, za katero je bil imenovan, razreši predsednika, namestnika predsednika, člana ali namestnika člana občinske volilne komisije, če to sam zahteva, če mu je prenehala volilna pravica ali če je prenehal opravljati sodniško službo. Občinski svet lahko pred potekom dobe, za katero je bil imenovan, razreši člana ali namestnika člana zaradi nevestnega opravljanja funkcije. Razrešitev iz razloga iz prejšnjega stavka lahko predlaga predlagatelj, ki ga je občinskemu svetu predlagal v imenovanje.

Zoper odločitev občinskega sveta iz prejšnjega odstavka ni pritožbe.«

6. člen

V 40. členu se 1. točka spremeni tako, da se glasi:

»1. skrbi za enotno uporabo določb tega zakona;«.

7. člen

V 72. členu se v prvem stavku prvega odstavka besedilo »rojstni podatki,« nadomesti z besedo »EMŠO,«.

Za drugim odstavkom se dodata nova tretji in četrti odstavek, ki se glasita:

»Občinska volilna komisija vodi in upravlja zbirko list kandidatov, ki vsebuje podatke iz prvega odstavka tega člena. Zbirka list kandidatov se lahko za namene preverjanja kandidatur z uporabo EMŠO neposredno računalniško poveže z evidenco volilne pravice.

Državni organ, pristojen za enotno informacijsko podporo rednih lokalnih volitev, je obdelovalec osebnih podatkov, katerih upravljavci so občinske volilne komisije in posebne občinske volilne komisije, izključno za namene zagotavljanja informacijske podpore lokalnih volitev.«.

8. člen

98. člen se spremeni tako, da se glasi:

»Vsak kandidat, predstavnik kandidature oziroma liste kandidatov ali vsak volivec lahko v treh dneh po izvedbi volitev vloži ugovor pri občinski volilni komisiji. Ugovor se vloži v elektronski obliki.

Ugovor iz prejšnjega odstavka se lahko vloži zaradi nepravilnosti pri izvajanju volilnih opravil volilnih organov na volitvah ali nepravilnosti, ki so po svoji naravi v temeljih prizadele poštenost volilnega postopka. Zatrjevane nepravilnosti v ugovoru morajo biti natančno in konkretno opisane. Če se v ugovoru zatrjuje, da je pri izvajanju volilnih opravil volilnih organov prišlo do nepravilnosti, ki so ali bi

lahko privedle do drugačnega izida volitev, mora biti v ugovoru opisan tudi vpliv nepravilnosti na izid volitev. Če je ugovor nepopoln ali nerazumljiv, ga občinska volilna komisija zavrže.

Če občinska volilna komisija izve za nepravilnosti iz prejšnjega odstavka na drug način, kot je določeno v prejšnjem odstavku, po uradni dolžnosti ugotovi obstoj teh nepravilnosti.

Občinska volilna komisija se do zatrjevanih nepravilnosti iz ugovorov in do nepravilnosti ugotovljenih po uradni dolžnosti, opredeli v izidu volitev v občini iz 90. člena tega zakona, pri čemer navede osebno ime in kraj bivališča vlagatelja ugovora in opredelitev do nepravilnosti, vključno z načinom njihove odprave. Šteje se, da je z objavo akta iz 90. člena tega zakona v uradnem glasilu občine ta akt vročen vlagateljem ugovora iz tega člena.

Če nepravilnosti iz drugega odstavka tega člena ni mogoče odpraviti, so pa takšne, da so ali bi lahko privedle do drugačnega izida volitev, občinska volilna komisija s sklepom razveljavi glasovanje na voliščih, na katerih je prišlo do nepravilnosti, odredi in določi datum ponovnega glasovanja, upoštevajoč s tem zakonom določene roke za izvedbo volitev. Sklep se objavi v uradnem glasilu občine.

Pri odločanju na podlagi prejšnjega odstavka občinska volilna komisija upošteva vse, kar vpliva ali bi lahko vplivalo na izid volitev, predvsem pa naravo in težo nepravilnosti, volilno udeležbo in razliko v glasovih za posamezne kandidate oziroma liste kandidatov.

Občinska volilna komisija o ugovoru odloči z ugotovitvijo izida volitev.

Zoper sklep občinske volilne komisije o razveljavitvi glasovanja je mogoče uveljavljati sodno varstvo v skladu s tem zakonom.«

9. člen

99. člen se spremeni tako, da se glasi:

»Vlagatelj ugovora iz 98. člena tega zakona lahko v treh dneh po objavi izida volitev v občini iz 90. člena tega zakona v uradnem glasilu občine vloži tožbo na sodišče, pristojno za upravne spore (v nadaljnjem besedilu: Upravno sodišče). Tožbo lahko vloži zaradi nepravilnosti iz drugega odstavka 98. člena, ki jih občinska volilna komisija ni ugotovila ali niso bile odpravljene, in zahteva delno ali celotno razveljavitve glasovanja na volitvah ali ugotovitev drugačnega izida volitev.

Ne glede na prejšnji odstavek lahko v treh dneh po objavi izida volitev v občini iz 90. člena tega zakona v uradnem glasilu občine tožbo zaradi nepravilnosti iz drugega odstavka 98. člena tega zakona na Upravno sodišče vloži tudi vlagatelj, ki v tožbi izkaže, da je za nepravilnosti, ki bi jih bilo mogoče uveljavljati v ugovoru iz 98. člena tega zakona, izvedel šele po izteku roka za vložitev ugovora in da zanje pred iztekom roka za vložitev ugovora ni mogel vedeti.

Vsak kandidat, predstavnik kandidature oziroma liste kandidatov ali vsak volivec lahko v treh dneh po objavi sklepa občinske volilne komisije o razveljavitvi glasovanja iz petega odstavka 98. člena tega zakona v uradnem glasilu občine vloži tožbo na Upravno sodišče. Tožba se lahko vloži zaradi kršitev tega zakona ali zaradi napačne ugotovitve dejanskega stanja.

Vsak kandidat, predstavnik kandidature oziroma liste kandidatov ali vsak volivec lahko v treh dneh po objavi izida volitev v občini iz 90. člena tega zakona v uradnem glasilu občine vloži tožbo na Upravno sodišče zaradi nepravilnosti, ki so nastale pri delu občinske volilne komisije, v volilni kampanji oziroma v zvezi z njenim financiranjem in zaradi nepravilnosti, ki so po svoji naravi v temeljih prizadele poštenost volilnega postopka«.

10. člen

100. člen se spremeni tako, da se glasi:

»V postopku pred Upravnim sodiščem lahko stranka opravlja procesna dejanja samo po pooblaščenju, ki je odvetnik ali odvetniška družba. Če tožba in druge vloge niso vložene po pooblaščenju, ki je oseba iz prejšnjega stavka, Upravno sodišče v primeru tožbe ravna v skladu s 102.a členom tega zakona, ostalih vlog pa ne upošteva.

Vsa dejstva in dokaze mora tožnik navesti oziroma predlagati v tožbi oziroma toženec v odgovoru na tožbo. Rok za odgovor na tožbo je osem dni.

Ne glede na drugi odstavek tega člena se lahko nova dejstva in dokazi navajajo do konca naroka za glavno obravnavo, vendar le, če jih stranke brez svoje krivde niso mogle navesti v tožbi oziroma v odgovoru na tožbo.«

11. člen

101. člen se spremeni tako, da se glasi:

»Tožba se vloži v elektronski obliki pri Upravnem sodišču, Upravno sodišče jo strankam v postopku vroči v elektronski obliki.

Vloge strank se vlagajo in sodna pisanja vročajo v elektronski obliki.

Če tožba ni vložena v elektronski obliki, Upravno sodišče ravna v skladu s 102.a členom tega zakona, če ostale vloge niso vložene v elektronski obliki, pa jih ne upošteva.

Vročitev vlog strank in sodnih pisanj velja za opravljeno z dnem, ko naslovnik prevzame elektronsko pisanje. Če vloge oziroma pisanja ne prevzame v treh dneh, velja vročitev za opravljeno s potekom tega roka.

Upravno sodišče takoj obvesti občinsko volilno komisijo o vloženi tožbi in ji pošlje vse akte, s katerimi se postopek konča.«

12. člen

102. člen se spremeni tako, da se glasi:

»Upravno sodišče odloča v senatu treh sodnikov.

Odločanje Upravnega sodišča o volilnem sporu je nujna zadeva.

O tožbi odloči Upravno sodišče po izvedeni glavni obravnavi v 30 dneh od njenega prejema. Če Upravno sodišče ugotovi, da je tožba očitno neutemeljena, jo lahko zavrne brez opravljene glavne obravnave.

Če ni v tem poglavju drugače določeno, Upravno sodišče odloča ob smiselni uporabi zakona, ki ureja upravni spor.«

13. člen

Za 102.členom se dodajo novi 102.a, 102.b, 102.c in 102.č člen, ki se glasijo:

»102.a člen

Upravno sodišče tožbo s sklepom zavrže, če:

- je vložena prepozno,
- je nepopolna ali nerazumljiva,
- je ne vloži upravičena oseba,
- je vložena po pooblaščenju, ki ni oseba iz prvega odstavka 100. člena tega zakona,
- ni vložena v elektronski obliki v skladu s prvim in tretjim odstavkom 101. členom tega zakona,

– tožnik ob vložitvi tožbe ne izkaže, da je v tožbi zatrjevane nepravilnosti, ki bi jih bilo mogoče uveljavljati v ugovoru iz 98. člena tega zakona, neuspešno uveljavljal že v ugovoru pred občinsko volilno komisijo, razen v primeru iz drugega odstavka 99. člena tega zakona.

Pred zavrženjem tožbe, razen v primeru iz prve in tretje alineje prejšnjega odstavka, Upravno sodišče zahteva od tožnika, naj v treh dneh odpravi pomanjkljivosti, ki so razlog za zavrženje tožbe.

Tožniku Upravnemu sodišču vroči zahtevo iz prejšnjega odstavka v elektronski obliki v skladu z 101. členom tega zakona. Če tožnik zahteve ne prevzame v treh dneh od poskusa vročitve, velja vročitev za opravljeno s potekom tega roka.

102.b člen

Upravno sodišče tožbo zavrne, če ne ugotovi nepravilnosti v volilnem postopku oziroma v volilni kampanji oziroma v zvezi s financiranjem volilne kampanje, če ugotovi nepravilnosti, ki niso privedle ali niso mogle privedi do drugačnega izida volitev, ali nepravilnosti, ki po svoji naravi niso v temeljih prizadele poštenosti volilnega postopka.

102.c člen

Če Upravno sodišče ugotovi nepravilnosti v volilnem postopku ali v volilni kampanji oziroma v zvezi z njenim financiranjem, ki so ali bi lahko privedle do drugačnega izida volitev, ali so po svoji naravi v temeljih prizadele poštenost volilnega postopka, tožbi ugodi, odpravi izid volitev v občini iz 90. člena tega zakona, v celoti ali deloma razveljavi glasovanje na volitvah, odredi in določi datum ponovnega glasovanja, upoštevajoč s tem zakonom določene roke za izvedbo volitev.

Če Upravno sodišče ugotovi nepravilnosti v volilnem postopku, ki so ali bi lahko privedle do drugačnega izida volitev in jih je mogoče odpraviti s sprejetjem novega izida volitev v občini iz 90. člena tega zakona, Upravno sodišče tožbi ugodi, izid volitev v občini iz 90. člena tega zakona odpravi in občinski volilni komisiji naloži sprejetje novega izida volitev v občini iz 90. člena tega zakona skladno z odločbo Upravnega sodišča.

Pri odločanju na podlagi prvega in drugega odstavka tega člena Upravno sodišče upošteva vse, kar vpliva ali bi lahko vplivalo na izid volitev, predvsem pa naravo in težo nepravilnosti, volilno udeležbo in razliko za posamezne kandidate oziroma liste kandidatov.

Če Upravno sodišče ugotovi, da je tožba iz tretjega odstavka 99. člena tega zakona utemeljena, sklep iz šestega odstavka 98. člena tega zakona odpravi.

102.č člen

Zoper odločitve Upravnega sodišča v skladu s tem poglavjem ni pritožbe in izrednega pravnega sredstva.«

14. člen

V 109. členu se v tretjem odstavku za številko 54. doda besedilo »in 68.«.

Peti odstavek spremeni tako, da se glasi:

»Volitve članov svetov ožjih delov občin se opravijo v eni volilni enoti.«

Šesti odstavek se črta.

Dosedanji sedmi, osmi in deveti odstavek postanejo šesti, sedmi in osmi odstavek.

15. člen

V 110. členu se drugi odstavek spremeni tako, da se glasi:

»Nadomestne volitve v svete krajevnih, vaških in četrtnih skupnosti se opravijo, ko preneha mandat najmanj tretjini članov sveta.«

16. člen

V 1. in 2. točki prvega odstavka 114.a člena se črta besedilo v oklepaju in oklepaj.

PREHODNE DOLOČBE

17. člen

V 15.b členu Zakona o lokalni samoupravi (Uradni list RS, št. 94/07 – uradno prečiščeno besedilo, 76/08, 79/09, 51/10, 40/12 – ZUJF, 14/15 – ZUUJFO, 11/18 – ZSPDSLS-1, 30/18, 61/20 – ZIUZEOP-A in 80/20 – ZIUOOPE) se peti odstavek črta.

Sedmi odstavek se nadomesti z besedilom:

»Občinski svet se na prvi seji seznanil z izidom volitev v občini.«

Osmi odstavek se nadomesti z besedilom:

»Občinski svet se konstituira na prvi seji po volitvah, na kateri je izvoljenih več kot polovica članov sveta.«

Deveti, deseti, enajsti, dvanajsti, trinajsti, štirinajsti in petnajsti odstavek se črtajo.

18. člen

V 37.a členu Zakona o lokalni samoupravi (Uradni list RS, št. 94/07 – uradno prečiščeno besedilo, 76/08, 79/09, 51/10, 40/12 – ZUJF, 14/15 – ZUUJFO, 11/18 – ZSPDSLS-1, 30/18, 61/20 – ZIUZEOP-A in 80/20 – ZIUOOPE) se v četrti in česti alineji prvega odstavka besedilo »potrditvi mandata« nadomesti z besedilom »seznanitvi občinskega sveta z izidom volitev v občini«.

19. člen

Predsedniku in namestniku predsednika občinske volilne komisije, imenovanima pred dnem uveljavitve tega zakona, preneha mandat najkasneje z 31. 3. 2022, če ne izpolnjujeta pogoja iz drugega odstavka 35. člena tega zakona.

20. člen

Občine morajo svoje splošne akte uskladiti v 90 dneh po njegovi uveljavitvi.

KONČNA DOLOČBA

21. člen

Ta zakon začne veljati petnajsti dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije

OBRAZLOŽITVE ČLENOV

K 1. členu

Dopolnjen 3. člen določa omejitve zaračunavanja stroškov državnih organov občinam tako, da ni dopustno, da državni organi občinam pri izvajanju aktivnosti ob lokalnih volitvah zaračunavajo stroške dela. Naloge javnih uslužbencev, zaposlenih v državnih organih na delovnih mestih, ki skrbijo za uveljavljanje volilne pravice, svoje naloge opravljajo na enak način, kot jih opravljajo za državne volitve. Tudi v primeru državnih volitev in referendumov upravne enote, Ministrstvo za javno upravo, Ministrstvo za notranje zadeve in Geodetska uprava Republike Slovenije DVK-ju ne zaračunajo stroškov dela, ki so jih imeli zaradi nalog, povezanih z volitvami, saj gre praviloma za javne uslužbenke, ki imajo te naloge določene v opisu nalog delovnega mesta v aktu o sistemizaciji.

Med te stroške sodijo plače in dodatki za delo v manj ugodnem delovnem času (dežurstvo, delo preko polnega delovnega časa), malica in prevoz na delo ter potni in drugi stroški, nastali v času trajanja lokalnih volitev. Med stroške dela sodi tudi morebitni strošek delovne uspešnosti iz naslova povečanega obsega dela javnega uslužbenca. V stroške, ki jih državni organi občinam v času lokalni volitev ne smejo zaračunati, sodijo tudi stroški fizičnega varovanja prostorov upravnih enot v času dežurstev oz. izven poslovnega časa, ne glede na to, da se fizično varovanje zagotavlja samo zaradi potreb lokalnih volitev.

Nesporno je, da med stroške za izvedbo lokalnih volitev sodijo stroški dela volilnih organov, tiska volilnih imenikov, poštnih storitev, objave kandidatnih list, najema prostorov in nabave volilnih skrinjic. V primeru delovanja državnih organov, povezanih z izvedbo lokalnih volitev, gre za oblastna ravnanja (de iure imperii), ki jih izvajajo v upravnih zadevah, znotraj ali preko polnega delovnega časa.

Navedena rešitev se ne nanaša na morebitne druge stroške, ki jih je imel državni organ zaradi izvajanja aktivnosti, povezanih z lokalnimi volitvami. Tako je pravna podlaga za zaračunavanje stroškov izdelave volilnih imenikov, ki so jih občine dolžne poravnati Ministrstvu za notranje zadeve, določena z v drugem odstavku 3. člena Zakona o evidenci volilne pravice (Z EVP-2) (Uradni list RS, št. 98/13), ki določa, da stroške za sestavljanje in tiskanje volilnih imenikov in stroške za pripravo podatkov za obvestila volivcev za lokalne volitve in glasovanje na lokalnih referendumih krijejo občine. Takšni razlagi ob sedaj veljavni zakonodaji pritrjuje tudi sodba Višjega sodišča v Ljubljani št. II Cpg 564/2019 z dne 19. 10. 2019, ki v obrazložitvi pravi, da tiskanje volilnih imenikov za izvedbo lokalnih volitev ne predstavlja oblastnega ravnanja v razmerju do lokalnih skupnosti. Gre za strošek, ki je nujno potreben za izvedbo lokalnih volitev in ga je na podlagi 3. člena ZLV dolžna nositi občina.

K 2. členu

Redne lokalne volitve so za volilne organe zapletene tako zaradi več vrst volitev kot tudi zaradi obsega, saj hkrati potekajo volitve v več organov občine. Poleg župana in občinskega sveta v eni ali več volilnih enotah se v 138 občinah volijo še sveti krajevnih skupnosti, v 20 občinah predstavnik romske skupnosti in v 9 občinah predstavnik italijanske ali madžarske narodne skupnosti. Takšna zahtevnost izvedbe zahteva znanje in izkušnje. Imenovanje predsednikov izmed sodnikov bo imelo za posledico dvig strokovnosti dela komisij, s tem se bo zmanjšalo število morebitnih napačnih odločitev volilnih organov občine. Eden od argumentov za takšno rešitev je tudi dejstvo, da zadostno število sodnikov že zdaj sodeluje v okrajnih volilnih komisijah pri izvedbi državnih volitev in referendumov. V času od osamosvojitve do danes samo eno leto ni bilo volitev ali referendumov, kar pomeni da so sodniki, imenovani v volilne komisije, vsako leto v stiku z volilnimi postopki in drugimi opravili, zato imajo neprimerno več izkušenj od dosedanjih predsednikov občinskih volilnih komisij, ki so za redne lokalne volitve aktivirane zgolj vsaka štiri leta, izjemoma pa med tem izvedejo kake z rednimi lokalnimi volitvami neprimerljivo manj zahtevne nadomestne volitve.

Pošten postopek pred volilnimi komisijami, katerega del je tudi pravica do nepristranskega odločanja, zagotavlja ustavna določba o enakem varstvu pravic, ki izhaja iz 22. člena Ustave. Zahteve ustavnega procesnega jamstva nepristranskega sojenja, ki izhajajo iz ustavno sodne presoje prvega odstavka 23. člena Ustave in ki se sicer nanašajo na sodišča, so lahko vodilo za zagotavljanje jamstva nepristranskega odločanja za poštenost kateregakoli postopka, v katerem se odloča o pravicah, dolžnostih ali pravnih koristih, torej tudi postopka po ZLV. To med drugim zahteva, da sodnik kot porok

pravičnosti tudi pri opravljanju svoje primarne funkcije kot tudi funkcije predsednika volilne komisije deluje nepristransko in neodvisno. Določen nivo strokovnosti in neodvisnosti predsednika volilne komisije je zagotovljen že s tem, ko se zahteva izpolnjevanje pogojev, ki jih Zakon o sodniški službi določa za opravljanje sodniške službe.

Tudi ob lokalnih volitvah, tako kot to velja za sodnike, ki sodelujejo v volilnih organih za izvedbo državnih volitev in referendumov, bodo to funkcijo opravljali sodniki, ki v času predsedovanja OVK dejansko opravljajo sodniško službo. Temeljni princip neodvisnosti sodniške funkcije je treba razumeti tudi v smislu neodvisnosti sodnika od zunanjih vplivov (župana, politične volje). Neodvisnost sodnika se torej ne kaže le v znanju oziroma strokovnosti, ki se pripisuje sodniku že zaradi njegove funkcije sodnika, temveč tudi v videzu objektivnosti in nepristranskosti, ki se kaže med drugim tudi preko sodnikovega poklicnega položaja.

Občinske volilne komisije imajo dolžnost skrbeti za zakonitost potrjenih kandidatnih list in celotnega volilnega postopka ter ugotavljanja izidov. Zato zakon določa posebne pogoje za njihovo sestavo, ki naj zagotovi njihovo strokovno ter neodvisno in nepristransko izvajanje volilnih opravil. Nov pogoj, da je predsednik občinske volilne komisije lahko le sodnik, prispeva tako k strokovnosti kot k neodvisnosti in nepristranskosti delovanja tega organa.

Načeloma velja, da se člani občinskih volilnih organov imenujejo izmed občanov, ki imajo stalno prebivališče v občini. Z novo ureditvijo za predsednika OVK ta omejitev ne velja. Že v preteklosti je v nekaterih manjših občinah prihajalo do situacij, ko v občini ni bilo pravnik ali sodnika, zato so bili imenovani občani, ki v tisti občini niso imeli volilne pravice. V tem primeru je zaradi zaščite javnega interesa prevladalo stališče, da je neodvisnost imenovanega predsednika in strokovnost njegovega namestnika pomembnejša od kraja njegovega stalnega prebivališča.

Tretji odstavek novega 35.člena, ki je vsebinsko enak veljavni določbi, določa, da se ostali člani volilne komisije in njihovi namestniki imenujejo po predlogih političnih strank, drugih organizacij občanov v občini ter občanov. Določba pomeni, da občinski svet pred imenovanjem občinske volilne komisije ne pozove k evidentiranju kandidatov le političnih strank, zastopanih v občinskem svetu, pač pa izvede javni poziv, s katerim da priložnost vsem občanom, da predlagajo kandidate, ki jih ocenjujejo kot ustrezne. S tem se krog potencialnih strokovno usposobljenih kandidatov za članstvo v občinski volilni komisiji razširi.

K 3. členu

Z novim 35. a členom se ureja pluralnost sestave občinskih volilnih organov in nezdržljivost članstva v občinskih volilnih organih. Glede obveznosti pluralne sestave občinske volilne komisije ZLV ni imel določb, v skladu s 4. členom ZLV se je smiselno uporabljal peti odstavek 34. in tretji odstavek 41. člena Zakona o volitvah v državni zbor (ZVDZ). Pluralnost volilnih organov je eden od pomembnih elementov zaupanja v volitve, saj predstavniki različnih interesnih skupin že pri procesu izvajanja volilnih opravil nadzorujejo eden drugega in tako preprečujejo sprejemanje nezakonitih odločitev. Zato je pluralna sestava volilnih organov imperativ za zakonito izvedbo volilnega procesa. Volivci morajo po izvedenih volitvah brez kakršnegakoli dvoma zaupati v rezultate glasovanja. Ker v določenih primerih občinski volilni organi niso pravilno uporabljali določb ZVDZ, ki zapoveduje, da »se najprej upoštevajo predlogi političnih strank, s katerih list kandidatov so bili na zadnjih volitvah v državni zbor izvoljeni kandidati«, se ocenjuje, da bo s predlaganim novim 35.a členom ZLV nedvoumno določena pluralna sestava občinskih volilnih organov, pri čemer bo upoštevano tudi dejstvo, da so v občinske svete pogosto poleg kandidatov političnih strank izvoljeni tudi predstavniki list, katerih predlagatelji so skupine volivcev (t.i. nestranske liste).

Namen zakonodajalca je, da zagotovi v očeh javnosti objektivni videz nepristranskosti in neodvisnosti pri vodenju volilnih opravil oziroma zagotavlja neodvisni položaj volilnih organov v razmerju do drugih vej oblasti. Vrhovno sodišče Republike Slovenije je v sodbi I U 2394/2017/32 dne 27. 5. 2020 poudarilo, da je nepristranskost predsednika volilne komisije oziroma volilne komisije treba ocenjevati ne le po njenih učinkih (npr. po odsotnosti kršitev procesnih pravic volivcev, ki izvršujejo aktivno ali pasivno volilno pravico, po vplivu na odločitev), temveč tudi po njenem zunanem videzu, namreč kako lahko vprašanje razmerja (ne)pristranskosti razumejo volivci v konkretnem postopku volitev. Zato ni dovolj, da volilna komisija ravna in odloča nepristransko: sestavljena mora biti tako, da ne obstajajo okoliščine, ki bi vzbujale dvom v njeno nepristranskost. Obe lastnosti volilne komisije sta po eni strani pogoja, po drugi strani pa posledična izraza poštenega volilnega postopka.

Pojem pluralnosti ne gre zamenjevati s pojmom sorazmernosti. V 35.a členu pluralnost pomeni razpršeno politično zastopstvo v posameznem volilnem organu. Če je le mogoče, morajo biti člani in namestniki imenovani iz nabora kar največjega števila političnih strank in drugih predlagateljev. Idealna sestava takega organa je takrat, ko vsak od članov in namestnikov prihaja iz druge politične opcije oziroma predstavlja drugega predlagatelja. V dosedanji praksi so se v nasprotju s tem pojavili primeri, ko so bili občinski volilni organi imenovani v sorazmerju z zastopanostjo posameznih predlagateljev v občinskem svetu. Takšna praksa ne sledi namenu zakonodajalca, saj neutemeljeno daje prednost zastopstvu večine v občinskem svetu, s tem pa vsiljuje elemente nepristranskosti.

Veljavni ZLV v 37. členu prepoveduje sorodstvena razmerja med člani volilnih organov s kandidati le za volilne odbore, medtem ko za občinsko volilno komisije te omejitve ni. Z novim 35.a členom se ta vsebina ureja enotno za vse volilne organe, prepoved sorodstvenih razmerij s kandidati bo veljala tudi za člane občinske volilne komisije. Do konflikta interesa lahko pride v primerih iz 96. in 96.a člena ZLV, ki določata, da ima v primeru nepravilnosti v postopku kandidiranja vsak kandidat oziroma predstavnik kandidature ali liste kandidatov pravico vložiti ugovor pri občinski volilni komisiji. Občinska volilna komisija odloči o ugovoru v postopku potrjevanja kandidatur oziroma list kandidatov. V primerih, ko bi pritožbo vložil kandidat, ki je v sorodstvenem razmerju s članom ali namestnikom občinske volilne komisije, bi prišlo do navzkrižja interesov. Tak član OVK bi se moral v tem primeru izločiti iz odločanja. Ne glede na določbe 37. člena Zakona o integriteti in preprečevanje korupcije (ZIntPK), ki od vsake uradne osebe zahteva, da mora biti pozorna na vsako dejansko ali možno nasprotje interesov in mora storiti vse, da se mu izogne, se v tem primeru neizogibno ustvarja vtis pristranskosti.

K 4. členu

Vsebino četrtega, petega, šestega in sedmega odstavka veljavnega 37. člena se prenese v novi 35.a člen, zato v 37. členu ZLV niso več potrebni. Omejitve glede sorodstvenih razmerij med člani vseh volilnih organov in kandidati so enovito urejene v novem 35.a členu. Razlika je le v tem, da za člane občinske volilne komisije omejitev sorodstvenih razmerij velja za občino, za člane volilnih odborov pa le za volilno enoto. Enaka omejitev bi bila glede na zasledovani cilj za volilne odbore glede na način izvajanja volitev, ko član volilnega odbora v eni volilni enoti ne more imeti nikakršnega vpliva na izvajanje volilnih postopkov v drugi volilni enoti, nesorazmerna.

K 5. členu

ZLV do sedaj ni urejal predčasne razrešitve članov OVK, niti ni opredeljeval razlogov zanj. Zaradi zaščite neodvisnosti organa, ki bi bila v primeru popolne arbitrarnosti odločitve občinskega sveta pri razreševanju predsednika in članov OVK ogrožena, novi 38.a člen določa tri razloge, zaradi katerih je mogoče sprožiti postopek predčasne razrešitve. Predsednika OVK, ki mora biti sodnik, se lahko predčasno razreši v primeru, če je v času opravljanja funkcije prenehal opravljati sodniško službo. Predsednika in člane ter njihove namestnike pa se lahko predčasno razreši zaradi nevestnega opravljanja funkcije, ko se na primer ne udeležuje sej OVK ali primeru, da ne ravna v skladu z obveznimi navodili DVK, ki se nanašajo na izvedbo volitev občinskih svetov in županov. Na odločitvah občinskega sveta ni pritožbe, saj sodelovanje v volilnih organih ni z zakonom določena pravica, za katero bi bilo mogoče uveljavljati sodno varstvo.

K 6. členu

Ker se sedanja ureditev, pri kateri imata MJU in DVK deljene pristojnosti glede skrbi za enotno uporabo določb ZLV, kaže kot problematična saj so občinski volilni organi, predlagatelji in kandidati večkrat v dvomu, na kateri državni organ naj naslovijo vprašanje, (ki si jih organa potem glede na interno razdelitev tolmačenja ZLV medsebojno odstopata), še bolj pa je problematična možnost, da pride do različnega tolmačenja dveh državnih organov o isti vsebini, se je predlagatelj odločil pristojnost tolmačenja ZLV, ki se nanaša na volilne postopke v celoti prenesti na Državno volilno komisijo.

K 7. členu

Na listi kandidatov bo treba namesto datuma rojstva navesti enotno matično številko občana EMŠO, kar bo omogočilo učinkovito in poenostavljeno preverjanje kandidatur z računalniško povezavo informacijskega sistema za podporo volilnim pravilom preko tega enotnega identifikatorja z evidenco

volilne pravice. Zbirka list kandidatov, ki jo določa nov tretji odstavek 72. člena se ne vzpostavlja na novo, gre za evidenco, ki jo glede na pristojnosti, določene v ZLV in z namenom zagotavljanja tehnične podpore volitvam, občinska volilna komisija vodi ob volitvah. S predlogom zakona se določa pravna podlaga, da se za namen preverjanja kandidatur (pravilnost podatkov oziroma obstoj volilne pravice), preko EMŠO, zbirka občinske volilne komisije lahko neposredno računalniško poveže z evidenco volilne pravice.

Nov četrti odstavek daje pravno podlago državnemu organu, ki nudi informacijsko podporo rednim lokalnim volitvam, da obdeluje podatke, katerih upravljavci so občinske volilne komisije. V skladu z 28. členom Splošne uredbe (EU) 2016/679 o varstvu podatkov (prej 11. člen ZVOP-1) mora imeti državni organ, ki ni upravljalec osebnih podatkov, za obdelovanje osebnih podatkov sklenjen dogovor z upravljalcem. Kadar se obdelava izvaja v imenu upravljavca, mora obdelavo s strani obdelovalca urejati pogodba ali drug pravni akt v skladu s pravom Unije ali pravom države članice, ki določa obveznosti obdelovalca do upravljavca, v katerem so določeni vsebina in trajanje obdelave, narava in namen obdelave, vrsta osebnih podatkov, kategorije posameznikov, na katere se nanašajo osebni podatki, ter obveznosti in pravice upravljavca. Takšna rešitev pomeni administrativno breme, saj mora pristojni državni organ skleniti sporazume o obdelovanju podatkov z vsemi 212 OVK. Novi četrti odstavek 72. člena določa pristojni državni organ, ki je pristojen za enotno informacijsko podporo rednih lokalnih volitev, za obdelovalca osebnih podatkov za obdelavo osebnih podatkov izključno za namene zagotavljanja informacijske podpore rednih lokalnih volitev. To velja tako za kandidatne liste, ki jih določijo občinske volilne komisije, kot tudi za kandidatne liste za izvolitev predstavnikov manjšin in predstavnikov Romov, ki jih določijo posebne občinske volilne komisije.

Državni organi zagotavljajo vsem OVK informacijsko podporo za izvedbo procesa lokalnih volitev. Aplikacija zagotavlja podporo kandidacijskemu postopku, določitvi kandidatnih list, vnos rezultatov glasovanja, izračun rezultatov volitev ter njihovo objavo. OVK uporabljajo aplikacijo že od leta 2006, ob vsakih rednih volitvah so se za uporabo aplikacije, čeprav njena uporaba ni obvezna, vključile prav vse občine. Aplikacija je vodena centralno na strežnikih MJU, OVK vnašajo kandidatne liste lokalno. Aplikacijo varujejo najvišji varnostni standardi za informacijske storitve, kar dokazujejo vsi dosedanja neuspešni poskusi nepooblaščenih vdorov vanjo.

K 8. členu

Ustavno sodišče je s sodbo št. Up-676/19-25 4. 6. 2020 ugotovilo, da so 100., 101. in 102. člen ZLV v neskladju z Ustavo, saj pomanjkljivo in nedoločno urejajo postopek pravnega varstva volilne pravice. V obstoječi ureditvi sta dva različna postopka združena v enega, namesto da bi postopku odločanja o pravnem sredstvu, ki bi se končalo z obrazloženo odločitvijo o pritožbi, sledilo odločanje o potrditvi spornih mandatov. Po veljavni ureditvi občinski svet brez obrazložitve odloča o pritožbi z glasovanjem o potrditvi spornega mandata, kar Upravnemu sodišču onemogoča učinkovit preizkus njegove odločitve. Sodišče je ugotovilo več neustavnih razlogov, tako ni mogoče uveljavljati pritožbe zoper vse nepravilnosti, ki so ali bi lahko bistveno vplivale na volilni izid, prav tako ZLV ne vsebuje določb o poteku postopka pred občinskim svetom, ki bi bil prilagojene posebni naravi volilne pravice pri lokalnih volitvah, kakor tudi nima meril po katerih naj občinski svet presoja kršitve, niti ne določa pooblastil, ki jih ima občinski svet pri odločanju.

S predlogom novele ZLV-K se celovito ureja volilni spor. Predlog razširja razloge, zaradi katerih je mogoče vložiti pritožbo zoper vse nepravilnosti, ki so ali bi lahko bistveno vplivale na volilni izid, prav tako se razširi nabor upravičencev, ki se lahko pritožijo, saj se v skladu s predlogom sprememb lahko pritoži vsak volivec in ne le kandidat, predstavnik kandidature oziroma liste kandidatov. Zaradi konsistentnosti postopka je bilo treba poseči tudi v 98. člen veljavnega ZLV, spremenjeni so še 99., 100., 101. in 102. člen ter dodani štirje novi člani: 102.a, 102.b, 102.c in 102.č člen.

Spremenjeni 98. člen ureja ugovor pred občinsko volilno komisijo. Z novo rešitvijo se odmika od doslej uveljavljenega postopka ugovora na občinski svet. Razlogov za takšno rešitev je več. Prvi je vsekakor interesni konflikt in s tem povezan dvom v objektivnost, ko izvoljeni člani občinskega sveta odločajo o lastnih mandatih. Drugi je zahtevnost presoje argumentov iz ugovorov, saj predlog zakona z novo ureditvijo opredeli pravico pritožbenega organa, ki o ugovoru odloča, da izrecno lahko razveljavi glasovanje na posameznem volišču ali v celi občini in odredi nov datum glasovanja, lahko pa glede na težo nepravilnosti iz ugovora ugotovi drugačen izid volitev. Prav zato bo za predsednika občinske volilne komisije po novem lahko imenovan le sodnik, za namestnika pa univerzitetni diplomirani pravnik. Tretji razlog pa je širitev nabora upravičencev, ki lahko vložijo ugovor, na vse volivce.

Odločanje OVK zadeva vse odločitve in ravnanja ne glede na to, v kateri fazi volilnega postopka so nastale, če bi bile zatrjevane nepravilnosti take, da bi lahko vplivale na volilni izid, razne za odločitve o zavrnjenih kandidaturah, saj so ali bi lahko bile te predmet preizkusa v fazi potrjevanja kandidatur, kot to določata veljavna 96. in 97. člen ZLV. Pravnomočne sodne odločbe pa mora občinska volilna komisija spoštovati.

Predvideno je, da lahko vsak volivec, ne glede na to, ali je glasoval na volitvah ali ne, vloži ugovor na občinsko volilno komisijo v treh dneh po izvedbi volitev, torej po dnevu glasovanja. Ugovor je pravočasen, če ga občinska volilna komisija prejme, preden se izteče rok. Ugovor se vloži izključno v elektronski obliki.

Ugovor se lahko vloži zaradi nepravilnosti pri izvajanju kateregakoli opravila volilnega organa na volitvah ali nepravilnosti, ki so po svoji naravi v temeljih prizadele poštenost volilnega postopka, razen nepravilnosti, ki so nastale pri delu občinske volilne komisije. Navedeno tudi ne vključuje nepravilnosti, ki so nastale v volilni kampanji oziroma v zvezi z njenim financiranjem. Te je mogoče po predlagani spremembi 99. členu zakona uveljavljati neposredno v volilnem sporu pred Upravnim sodiščem.

Zatrjevane nepravilnosti v ugovoru morajo biti natančno in konkretno opisane, zgolj pavšalno navajanje domnevnih nepravilnosti ne zadošča. Če se v ugovoru zatrjuje, da je pri izvajanju opravil volilnih organov prišlo do nepravilnosti, ki so ali bi lahko privedle do nasprotnega končnega izida volitev, mora biti v ugovoru opisan tudi vpliv nepravilnosti na končni izid volitev. Če je ugovor nepopoln ali nerazumljiv, ga občinska volilna komisija zavrže. Zatrjevanje vseh nepravilnosti, ki naj bi v postopku pred volilnimi organi nastale, je bistvenega pomena tudi zaradi poznejšega uveljavljanja sodnega varstva. Skladno s predlagano zadnjo alinejo prvega odstavka 102.a. člena predloga zakona se namreč tožbo zavrže, če tožnik ob vložitvi tožbe ne izkaže, da je v tožbi zatrjevane nepravilnosti, ki bi jih bilo mogoče uveljavljati v ugovoru iz 98. člena zakona, neuspešno uveljavljal že v ugovoru pred občinsko volilno komisijo.

V okviru ugovornega postopka občinska volilna komisija preizkuša obstoj v ugovoru zatrjevanih nepravilnosti, pa tudi tistih, ki jih ugotovi po uradni dolžnosti. Če občinska volilna komisija na podlagi ugovora ali po uradni dolžnosti ugotovi obstoj nepravilnosti pri izvajanju kateregakoli opravila volilnega organa na volitvah, jih odpravi. Splošno vodilo je, da občinska volilna komisija poskuša odpraviti ugotovljene nepravilnosti sama, podredno pa njihovo odpravo zahteva od volilnih odborov. Določitev načina odprave nepravilnosti je v pristojnosti občinske volilne komisije. Če je volilni odbor napačno ugotovil izid glasovanja, lahko občinska volilna komisija sama ugotovi izid glasovanja.

Občinska volilna komisija se do zatrjevanih nepravilnosti iz ugovorov in do nepravilnosti, ugotovljenih po uradni dolžnosti, opredeli v aktu iz 90. člena zakona. Bistvena novost predlagane ureditve je, da se z objavo akta iz 90. člena zakona hkrati šteje, da je ta vročen vlagateljem ugovora. Predvideno je, da občinska volilna komisija v aktu iz 90. člena zakona poleg obveznih vsebin, ki jih določa 5. alineja 41. člena veljavnega ZLV, dodatno navede še vsebine iz spremenjenega četrtega odstavka 98. člena novele ZLV, in sicer: osebno ime in kraj prebivališča vlagatelja, ki je vložil ugovor, opredelitev do nepravilnosti in opredelitev načina njihove odprave. Ker so volitve javnopravni institut, najpomembnejše sredstvo odločanja državljanov, predlog predvideva, da se v aktu iz 90. člena zakona navede osebno ime in kraj prebivališča vlagatelja, ki je ugovor vložil. Takšna ureditev je v javnem interesu in skladna z načelom sorazmernosti, saj ima vsak volivec pravico vedeti, kdo je ugovarjal, vlagatelj ugovora pa se mora biti zmožen v aktu identificirati.

Za razliko od veljavne ureditve predlagana ureditev predvideva, da se v aktu iz 90. člena zakona ne navedejo samo številčni podatki izvedenih volitev, temveč se občinska volilna komisija opredeli tudi do v ugovorih zatrjevanih in po uradni dolžnosti ugotovljenih nepravilnosti pri izvedbi volitev. To nadalje pomeni, da je akt o izidu volitev akt, ki na enem mestu združuje tako objektivne številčne rezultate volitev kot tudi opredelitev do zatrjevanih in po uradnih dolžnosti ugotovljenih nepravilnosti postopka. Praktična vrednost predlagane ureditve je, da roki za sprožitev sodnega varstva pričnejo teči za vse hkrati, tj. od objave akta iz 90. člena zakona v uradnem glasilu občine in ne več za vsakega vlagatelja posebej glede na trenutek vročitve odločitve občinske volilne komisije o ugovoru. S predlagano ureditvijo se preprečujejo tudi morebitna izogibanja vročitvam, do katerih bi lahko prihajalo v skladu z veljavno ureditvijo.

Predvideno je, da se občinska volilna komisija v aktu iz 90. člena zakona opredeli tudi do nepravilnosti, ki jih je ugotovila po uradni dolžnosti. Iz opredelitve mora biti razvidno, da se je občinska volilna komisija seznanila z očitano nepravilnostjo in kako je ugotavljala, ali je do zatrjevanje nepravilnosti res prišlo. Če oceni, da do nepravilnosti ni prišlo, mora to obrazložiti, v nasprotnem primeru pa mora opisati način odprave nepravilnosti.

Smisel nadzora nad volitvami je v zagotovitvi objektivnosti in poštenosti volilnega postopka. Nadzor je torej utemeljen na objektivnem konceptu zagotavljanja zakonitosti volilnega postopka in ne na subjektivnem konceptu varstva pravic posameznih volivcev, kot je v 15. točki obrazložitvi že omenjene junijske odločbe ugotovilo Ustavno sodišče. Prav zato tudi ni mogoče šteti, da je ureditev, ki predvideva, da se o vloženih ugovorih iz spremenjenega 98. člena ZLV ne odloča v obliki posamičnih odločb, temveč se do zatrjevanih nepravilnosti v ugovorih opredeli v aktu o izidu volitev, v nasprotju s pravico do pravnega sredstva oziroma s pravico do enakega varstva pravic.

Določitev načina odprave nepravilnosti je, kot že navedeno, v pristojnosti občinske volilne komisije. Če nepravilnosti iz predlaganega drugega odstavka 98. člena ni mogoče odpraviti, so pa takšne, da so ali bi lahko privedle do drugačnega izida volitev, občinska volilna komisija s sklepom razveljavi glasovanje na voliščih, na katerih je prišlo do nepravilnosti (lahko tudi na vseh voliščih v občini, če gre za takšno naravo nepravilnosti), odredi ponovno glasovanje ter določi datum novega glasovanja, upoštevajoč s tem zakonom določene roke za izvedbo glasovanja na volitvah. Seveda bo treba datum tega glasovanja določiti upoštevajoč pravnomočnost sklepa o razveljavitvi glasovanja, saj je zoper ta sklep mogoče sodno varstvo. Sklep o razveljavitvi glasovanja in o določitvi datuma novega glasovanja se objavi v uradnem glasilu občine. Pri odločanju o razveljavitvi glasovanja na volitvah občinska volilna komisija upošteva vse, kar vpliva ali bi lahko vplivalo na izid glasovanja, predvsem pa naravo in težo nepravilnosti, volilno udeležbo in razliko v glasovih za posamezne kandidate oziroma liste kandidatov. Te okoliščine so navedene eksemplifikativno in ne taksativno. Na teh podlagah občinska volilna komisija presodi, ali so nepravilnosti takšne, da so ali bi lahko privedle do drugačnega izida volitev. Zoper sklep občinske volilne komisije o razveljavitvi glasovanja je mogoče uveljavljati sodno varstvo v skladu z določbami 99. člena predloga novele ZLV. Iz tega izhaja, da zoper odločitve občinske volilne komisije ni ugovora, pritožbe in izrednih pravnih sredstev. Edini način za odpravo njenih nepravilnosti je uveljavljenje sodnega varstva s tožbo pred Upravnim sodiščem.

K 9. členu

Glede na pomanjkljivosti o poteku postopka sodnega varstva pravice pred Upravnim sodiščem, ugotovljene v zadnji ustavni presoji, se predlaga sprememba 99. člena ZLV, s katerim se natančneje določa posebnosti postopka volilnega spora. Zakon o upravnem sporu (ZUS-1), ki se v skladu z veljavnim 102. členom ZLV uporablja v postopku sodnega varstva volilne pravice pri lokalnih volitvah pred Upravnim sodiščem, vsebuje le dve izrecni določbi glede volilnih zadev (odloča v senatu treh sodnikov in odloči v 30 dneh od prejema tožbe), ne vsebuje pa vseh prvin za učinkovito uresničevanje pravice do sodnega varstva v primerih volilnega spora. Vsa procesna dejanja pred Upravnim sodiščem bosta stranki lahko opravljali le po odvetniku oz. odvetniški družbi. Iz naslova kontradiktornosti bo imela občinska volilna komisija pravico do odgovora na tožbo, s katero bo volivec uveljavljal nepravilnost zoper odločitev občinske volilne komisije, s katero je ta odločil o izvolitvi občinskega funkcionarja (tj. župana ali občinskega svetnika) iz naslova nepravilnosti, ki so ali bi lahko bistveno vplivale na volilni izid. Zakon zaradi ozkih časovnih okvirov (sodišče mora odločiti v 30 dneh od prejema tožbe) ne predvideva nadaljnjih vlog in dopolnjevanja, vendar bosta stranki lahko nova dejstva in dokaze navajali vse do konca glavne obravnave, če jih brez svoje krivde ne bi mogle navesti v tožbi oziroma v odgovoru na tožbo.

Predlagane spremembe in dopolnitve v določbah od 99. do 102.č člena odpravljajo protiustavnosti, ugotovljene z odločbo Ustavnega sodišča, ki je presodilo, da je ZLV v neskladju z Ustavo. Predlagana sprememba določbe 99. člena določa volilnega sodnika, opredeljuje subjekte, ki so upravičeni sprožiti postopke sodnega varstva volilne pravice in razlikuje med tremi različnimi vrstami volilnega spora, ki jih je mogoče sprožiti po dnevu glasovanja.

Za volilnega sodnika se predlaga Upravno sodišče. Aktivna legitimacija za sprožitev volilnega spora se nekoliko razlikuje glede na to, za katere vrste spor gre, vsem pa je skupno, da sprožitev spora ni pogojena s kvorumom volivcev, ki morajo ta predlog podpreti. Ustavno sodišče je v 39. točki obrazložitve odločbe sklicujoč se na že omenjeni Kodeks Beneške komisije navedlo, da bi lahko

zakonodajalec določil, da ima pravico vložiti pravno sredstvo razumen kvorum volivcev in ne vsak volivec. Predlagana ureditev tej ustavno dopustni možnosti ni sledila, predvsem zato, ker bi bila uveljavitev kvoruma povezana s številnimi drugimi zakonskimi spremembami in iz njih izhajajočimi možnimi zapleti. Obstajati bi namreč morala posebna baza, kamor bi bili vpisani volivci, ki vložitev pravnega sredstva podpirajo, pri čemer bi morali tudi podporo samo izkazati na institucionaliziran način (npr. podobno kot zbiranje podpisov v podporo referendumski zahtevi). Posebej bi moral biti predpisan tudi postopek preverjanja, ali je pravno sredstvo podprlo zadostno število volivcev, vključno z morebitnimi pravnimi sredstvi, s katerimi bi bilo možno uveljavljati napake pri dajanju podpore za sprožitev volilnega spora. Vse navedeno bi nerazumno podaljšalo čas reševanja volilnega spora, o katerem je sicer treba odločiti hitro.

Predlagani 99. člena ureja več različnih vrst volilnega spora. Za vse vrste sporov je določeno, da je rok za vložitev tožbe tri dni po objavi izida volitev, pri čemer ta rok v sporih iz predlaganega prvega, drugega in četrtega odstavka tega člena teče od objave akta iz 90. člena ZLV v uradnem glasilu občine, v sporih iz tretjega odstavka tega člena pa od objave sklepa občinske volilne komisije o razveljavitvi glasovanja v uradnem glasilu občine. Rok za vložitev tožbe je kratek, saj je treba zaradi pomena volilnih sporov in njihovega vpliva na konstituiranje organov občine po volitvah o njih odločiti hitro. Hkrati to ne posega v učinkovitost sodnega varstva, saj so stranke zastopane po kvalificiranih pooblaščenih.

Po predlagani spremembi 99. člena zakona je v prvem odstavku tega člena urejena možnost sprožitve volilnega spora za subjekte, ki so vložili ugovor iz 98. člena zakona, pa z njim niso bili uspešni, to je, ko nepravilnost sploh ni bila ugotovljena oziroma ni bila odpravljena. Predlagana določba je torej zasnovana na način, da lahko volilni spor sprožijo le tisti subjekti, ki so predhodno vložili ugovor na občinsko volilno komisijo. Aktivno legitimirani lahko v treh dneh po objavi akta iz 90. člena zakona v uradnem glasilu občine vložijo tožbo na Upravno sodišče. Tožbo lahko vložijo zaradi domnevnih nepravilnosti iz spremenjenega drugega odstavka 98. člena, ki jih občinska volilna komisija ni ugotovila ali niso bile odpravljene. V tožbi morajo izkazati, da so v tožbi zatrjevane nepravilnosti, ki bi jih bilo mogoče uveljavljati v ugovoru iz 98. člena zakona, neuspešno uveljavljali že v ugovoru pred občinsko volilno komisijo, saj se tožbo v nasprotnem primeru zavrže. S predlagano ureditvijo se zagotavlja, da se v sodnem postopku ne uveljavlja tistih nepravilnosti, ki bi jih bilo mogoče uveljaviti že v ugovoru iz spremenjenega 98. člena zakona, pa je bilo to opuščeno. V tožbi se lahko zahteva delno ali celotno razveljavitev glasovanja na volitvah ali ugotovitev drugačnega izida glasovanja.

S predlaganim drugim odstavkom 99. člena predlagatelj daje poseben pomen pravici do sodnega varstva in jo varuje tudi v primerih, ko vlagatelj v tožbi izkaže, da je za nepravilnosti, ki bi jih bilo mogoče uveljavljati v ugovoru iz 98. člena tega zakona, izvedel šele po izteku roka za vložitev ugovora in da zanje pred iztekom roka za vložitev ugovora ni mogel vedeti.

V tretjem odstavku 99. člena je urejeno sodno varstvo zoper odločitev občinske volilne komisije o razveljavitvi glasovanja. Skladno s predlagano določbo lahko vsak volivec ali predlagatelj zahteve v treh dneh po objavi sklepa občinske volilne komisije iz petega odstavka 98. člena zakona vložijo tožbo na Upravno sodišče. Procesna predpostavka vložitve ugovora na občinsko volilno komisijo v tem primeru ni določena, saj si subjekt, ki sproži sodno varstvo, prizadeva za ohranitev prvotnega izida volitev in ne za njegovo razveljavitev. Poleg tega ne bi bilo ustrezno in smiselno, da bi občinska volilna komisija v ugovornem postopku presojala zakonitost svoje lastne odločitve.

V četrtem odstavku 99. člena je urejeno sodno varstvo zaradi nepravilnosti, ki so nastale pri delu občinske volilne komisije, v volilni kampanji oziroma v zvezi z njenim financiranjem in zaradi drugih nepravilnosti, ki niso nepravilnosti iz drugega odstavka 98. člena tega zakona. Določeno je, da lahko vsak volivec ali predlagatelj zahteve v treh dneh po objavi akta iz 90. člena zakona vložijo tožbo na Upravno sodišče zaradi nepravilnosti, ki so nastale pri volilni kampanji oziroma v zvezi z njenim financiranjem. Občinska volilna komisija nima pristojnosti v zvezi z volilno kampanjo in njenim financiranjem, zato tudi ne more biti pristojna za presojo teh nepravilnosti. V ugovornem postopku pred občinsko volilno komisijo tako ni dopustno uveljavljati nepravilnosti, ki so nastale pri delu občinske volilne komisije v volilni kampanji oziroma v zvezi z njenim financiranjem in nepravilnosti, ki so po svoji naravi v temeljih prizadele poštenost volilnega postopka. Zato njihovo presojo je pristojno izključno Upravno sodišče. V dosedanji ureditvi ostajajo avtomatično nesankcionirane ali vsaj brez učinka vse kršitve, storjene v volilni kampanji, še posebej pa v zadnjih dneh pred volilnim molkom ali

celo med njim, s čimer so posamezni kandidati lahko postavljeni v bistveno neenak položaj, zato mora biti tudi tem zagotovljeno polno sodno varstvo.

K 10. členu

Postopek pred Upravnim sodiščem v postopkih po dnevu volitev podrobno določajo novi členi od 100. do 102.č člen tega zakona. Predlog novega 100. člena predvideva obvezno zastopanje po odvetniku oziroma odvetniški družbi. Določeno je, da pred Upravnim sodiščem lahko stranka (to seveda velja tudi za predstavnika občinske volilne komisije s položajem stranke) opravlja procesna dejanja samo po pooblaščenju, ki je odvetnik oziroma odvetniška družba. Zastopanje po tako določenem pooblaščenju je v interesu pravnega reda v celoti, saj pripomore k povečanju kakovosti sojenja in k razvoju prava v praksi, poleg tega prispeva k razbremenitvi sodišč in s tem k pospešitvi postopka. Volilni spori so dejansko in pravno zelo zahtevni spori, v katerih je posebej poudarjen javni interes, temu pa mora biti prilagojena tudi hitrost odločanja. Če tožba in druge vloge niso vložene po tako določenem pooblaščenju, Upravno sodišče tožbo v skladu s predlaganim prvim odstavkom 102.a. člena tega zakona zavrže, ostalih vlog pa ne upošteva.

V drugem odstavku predlaganega 100. člena je določeno, da mora tožnik vsa dejstva in dokaze navesti oziroma predlagati v tožbi oziroma toženec v odgovoru na tožbo. Rok za odgovor na tožbo je osem dni. V zadnjem odstavku se ta omejitev nekoliko omili, saj se dopušča, da se lahko nova dejstva in dokazi navajajo do konca prvega naroka za glavno obravnavo, vendar le, če jih stranke brez svoje krivde niso mogle navesti v tožbi. Z ureditvijo kot celoto se tako na eni strani zasleduje načelo koncentracije in hitrosti postopka, na drugi strani pa se ne posega nesorazmerno v pravico strank izjavljanja v sodnem postopku.

K 11. členu

Načelu koncentracije in hitrosti postopka je prilagojeno tudi vlaganje tožb, vlog in sodnih pisanj, saj zakon določa izključno elektronsko komunikacijo.

Zadnji odstavek tega člena določa obveznost sodišča, da o vloženi tožbi takoj obvesti občinsko volilno komisijo. Ta določba ni pomembna samo takrat, ko je občinska volilna komisija stranka v postopku, ampak tudi zaradi sklica prve seje občinskega sveta. Zaradi morebitnih tožb na Upravno sodišče bo pri posameznih občinah prišlo do odloga sklica prve seje za 30 dni od dneva vložitve tožbe. Ker je rok za vložitev tožbe tri dni po objavi izida volitev oziroma objavi sklepa občinske volilne komisije o razveljavitvi glasovanja, bo skupno najdaljši možen odlog 33 dni.

K 12. členu

Ustavno sodišče je v obrazložitvi odločbe v točkah 33. in 34. izrecno poudarilo, da se mora postopek odvijati transparentno, ker to krepi zaupanje tudi javnosti v odločitve volilnega sodnika. Zato ima v tem volilnem sporu javna obravnava poseben pomen. Ker v ZUS-1 ni posebnih postopkovnih določb, ki bi bile prilagojene naravi volilnega spora, s tem členom zakon izrecno določa, da Upravno sodišče odloči po izvedeni glavni obravnavi. Izjemoma lahko sodišče očitno utemeljeno tožbo zavrne brez glavne obravnave. Sodišče mora odločiti v 30 dneh od prejema tožbe. Enak rok ima Upravno sodišče že po veljavnem zakonu. Kot je bilo pojasnjeno že v obrazložitvi k 10. členu tega zakona, je volilni spor dejansko in pravno zelo zahteven, v njem je posebej poudarjen javni interes, temu pa mora biti prilagojena tudi hitrost odločanja.

K 13. členu

Novi 102.a, 102.b, 102.c in 102.č člani vsebujejo procesne in materialne določbe.

K 102.a členu

102.a člen predpisuje razloge, zaradi katerih se tožba s sklepom zavrže brez meritorne obravnave. Tožbo se s sklepom zavrže v vseh vrstah volilnih sporov, če:

- a) je vložena po izteku tri dnevne roka za vložitev tožbe,
- b) če je nepopolna ali nerazumljiva, pri presoji popolnosti oziroma razumljivosti tožbe se smiselno uporablja ZUS-1 in na podlagi smiselne uporabe ZUS-1 tudi Zakon o pravnem postopku (ZPP),

c) če je ne vložil upravičena oseba (npr. če tožbo iz prvega odstavka spremenjenega 99. člena vložil subjekt, ki ni vložil ugovora na občinsko volilno komisijo) ali če je vložena po pooblaščenju, ki ni oseba iz prvega odstavka predlaganega 100. člena tega zakona,

č) če ni vložena v elektronski obliki v skladu s prvim in tretjim odstavkom predlaganega 101. člena tega zakona,

d) če tožnik ob vložitvi tožbe ne izkaže, da je v tožbi zatrjevane nepravilnosti, ki bi jih bilo mogoče uveljavljati v ugovoru iz spremenjenega 98. člena tega zakona, neuspešno uveljavljal že v ugovoru pred občinsko volilno komisijo (ta razlog za zavrženje se nanaša na tožbo iz prvega odstavka spremenjenega 99. člena zakona, namen, ki ga želi doseči, pa je, da se v okviru te vrste volilnega spora izvede le sodni nazor nad delom in odločitvijo občinske volilne komisije, ne pa navajanje novih nepravilnosti, ki bi jih bilo mogoče uveljavljati že v postopkih pred občinsko volilno komisijo). Če tožnik v tožbi deloma uveljavlja nepravilnosti, ki jih je uveljavljal v ugovoru iz 98. člena zakona, deloma pa jih ni uveljavljal, bo v skladu s predlagano ureditvijo sodišče tožbo v delu, v katerem nepravilnosti niso bile uveljavljane v ugovoru, zavrglo, v delu, v katerem so bile nepravilnosti uveljavljane v ugovoru, pa jo bo obravnavalo po vsebini. Edina izjema je primer iz drugega odstavka 99. člena tega zakona.

Razlogi za zavrženje tožbe so določeni glede na specifičnost volilnega spora. Razlogi za zavrženje tožbe so tako v manjšem delu podobni kot v ZUS-1 (36. člen), v večjem delu pa ne. Predlaga se, da pred zavrženjem tožbe, razen v primeru iz prve in tretje alineje prvega odstavka, Upravno sodišče pozove tožnika, naj v treh dneh odpravi pomanjkljivosti, ki so razlog za zavrženje tožbe. Zaradi zasledovanja načela koncentracije in hitrosti postopka ter ob upoštevanju, da so stranke v volilnem sporu zastopane s kvalificiranimi pooblaščenji, se določa rok treh dni, ki je sorazmerno kratek, za odpravo nepravilnosti, ki so razlog za zavrženje tožbe. Pri tem se za postopanje uporabljajo določbe ZUS-1, na podlagi smiselne uporabe ZUS-1 pa tudi določbe, ki urejajo pravdni postopek v zvezi z nepopolnimi oziroma nerazumljivimi vlogami (22. in 31. člen ZUS-1 in 108. člen ZPP). Tožnika pa se ne bo pozivalo k odpravljanju pomanjkljivosti v primerih iz prve in tretje alineje prvega odstavka, ker v danih dveh primerih nepravilnosti ni mogoče odpraviti. Tožniku se bo zahteva za odpravo pomanjkljivosti vročala v elektronski obliki v skladu s 101. členom tega zakona.

K 102.b členu

102.b člen določa, da Upravno sodišče tožbo zavrne v primeru, če ne ugotovi nepravilnosti v volilnem postopku oziroma v volilni kampanji oziroma v zvezi z njenim financiranjem, če ugotovi nepravilnosti, ki niso ali ne bi mogle privedi do drugačnega končnega izida volitev (ta določba bo upoštevana, če bo sodišče sicer ugotovilo nepravilnosti, a bodo po svoji naravi takšne, da zaradi njih končni izid volitev ne bi bil drugačen) ali če ugotovi nepravilnosti, ki po svoji naravi niso v temeljih prizadele poštenosti volilnega postopka (ta določba bo upoštevana v primeru nepravilnosti, ki po svoji naravi (ne številčno) niso takšne, da bi v temeljih vzbudile dvom v poštenost volilnega postopka). Upravno sodišče bo torej moralo presojeti vpliv nepravilnosti na končni izid volitev.

K 102.c členu

Predlagani novi 102.c člen ureja primere, ko Upravno sodišče ugotovi, da je tožba utemeljena. V prvem odstavku predlaganega 102.c člena zakona je predvideno, da če Upravno sodišče ugotovi nepravilnosti v volilnem postopku ali v volilni kampanji oziroma v zvezi z njenim financiranjem, ki so ali bi lahko privedle do drugačnega izida volitev, ali so po svoji naravi v temeljih prizadele poštenost volilnega postopka, tožbi ugodi, odpravi akt iz 90. člena zakona, v celoti ali deloma razveljavi glasovanje na volitvah, odredi ponovno glasovanje in določi datum novega glasovanja, upoštevajoč z ZVDZ in ZLV določene roke za izvedbo glasovanja. Z nepravilnostmi v volilnem postopku, ki so ali bi lahko privedle do nasprotnega končnega izida volitev, so mišljene nepravilnosti, ki se lahko izrazijo številčno in je tako mogoče oceniti njihov vpliv v smislu, ali bi bil lahko zaradi njih končni izid volitev drugačen. Z nepravilnostmi, ki so po svoji naravi v temeljih prizadele poštenost volilnega postopka, so mišljene nepravilnosti, ki bi zaradi svoje kakovosti in ne številčnosti v temeljih prizadele objektivno poštenost volilnega postopka (npr. diskriminacija določenih skupin glede obstoja pravice do glasovanja).

V drugem odstavku predlaganega 102.c člena zakona je predvideno, da če Upravno sodišče ugotovi nepravilnosti v volilnem postopku, ki so ali bi lahko privedle do nasprotnega končnega izida volitev in jih je mogoče odpraviti s sprejetjem novega akta o izidu glasovanja na volitvah in o izidu volitev, ne da bi v celoti ali delno razveljavili glasovanje na volitvah, Upravno sodišče tožbi ugodi, ta akt odpravi in

občinski volilni komisiji naloži sprejetje novega akta skladno z odločbo Upravnega sodišča. V tem členu urejena situacija je po naravi stvari upoštevana le, če je prišlo do številčnih napak pri ugotavljanju izida glasovanja, saj je le v tem primeru izid glasovanja mogoče popraviti, ne da bi se ponovno izvedlo glasovanje. Predvideno je, da v takem primeru Upravno sodišče tožbi ugodi, občinski volilni komisiji pa naloži sprejetje novega akta o izidu glasovanja na volitvah in o izidu volitev skladno z odločbo Upravnega sodišča. To pomeni, da občinska volilna komisija v okviru svojih pristojnosti le izpolni tisto, kar ji je naložilo Upravno sodišče.

V tretjem odstavku predlaganega člena je predvideno, da pri odločanju na podlagi prvega odstavka tega člena sodišče upošteva vse, kar vpliva ali bi lahko vplivalo na izid glasovanja, predvsem pa naravo in težo nepravilnosti, volilno udeležbo in razliko v glasovih za posameznega kandidata oziroma listo kandidatov. Vse to so merila, na katera se lahko opre Upravno sodišče pri presoji, ali glasovanje razveljaviti ali ne. Merila so opredeljena eksemplifikativno in ne taksativno.

V četrtem odstavku je predvideno, da če pri odločanju Upravno sodišče ugotovi, da je tožba iz tretjega odstavka 99. člena tega zakona utemeljena, sklep občinske volilne komisije iz petega odstavka spremenjenega 98. člena zakona odpravi. Predvidena zakonska določba se nanaša na primer, ko bi Upravno sodišče v okviru sodnega nadzora nad pravilnostjo odločitve občinske volilne komisije o razveljavitvi glasovanja na posameznem volišču ugotovilo, da razlogi za razveljavitev glasovanja na posameznem volišču niso bili podani.

K 102.č členu

Ta določba sicer ne izključuje možnosti vložitve ustavne pritožbe na Ustavno sodišče zoper odločitve, sprejete v volilnem sporu, če so za to izpolnjeni pogoji, oziroma sprožitve presoje izida volitev, ki je bil ugotovljen na volitvah. Ustavno sodišče varuje splošno in enako volilno pravico, določeno v 43. členu Ustave.

K 14. členu

Spremembe 109. člena veljavnega zakona gredo v smer poenostavitve kandidiranja in volitev v svete ožjih delov občin. Po podatkih občin je interes za kandidiranje v vse svete ožjih delov občin majhen, ker je tako tudi v mestnih občinah se na pobudo mestnih občin tudi za kandidiranje v svet četrtnih skupnosti, tako kot za kandidiranje v svet ostalih ožjih delov občin določa, da zadostuje podpora najmanj desetih volivcev. S spremembo petega odstavka 109. člena se bo svet ožjega dela občine vedno volil v eni volilni enoti. Hkrati občinski svet, v skladu s črtanjem šestega odstavka, ne bo več odločal o razporeditvi volilnih enot znotraj svetov krajevne, vaške oziroma četrtne skupnosti. Zaradi prevelike drobitve volilnega telesa v volilne enote je kandidatom težko pridobiti zadostno število glasov podpore, saj en volivec lahko da podporo le enemu kandidatu. Če je v volilni enoti 30 volivcev, lahko teoretično 10 potrebnih podpisov zberejo največ trije kandidati. Dodatno težavo pri volitvah v svete krajevnih skupnostih, ki izhajajo iz prevelike drobitve na volilne enote, predstavlja zapletenost delitve glasovnic na volišču in štetje glasov. Nova rešitev bo prispevala k zmanjšanju števila napak.

K 15. členu

Sprememba drugega odstavka 110. člena veljavnega zakona je določena na pobudo mestnih občin, ki so predlagale, da se tako kot za ostale ožje dele občin tudi za nadomestne volitve v svete četrtnih skupnosti volitve izvedejo šele, ko preneha mandat najmanj tretjini članov sveta. V skladu z veljavno ureditvijo se volitve v četrtne svete izvajajo po proporcionalnem sistemu, kar glede nadomestnih volitev pomeni, da v primeru prenehanja mandata članu četrtne skupnosti le-tega nadomesti naslednji kandidat z istoimenske liste v volilni enoti, če ta to sprejme. V kolikor takega kandidata ali interesa za sprejem ni, morajo biti izvedene nadomestne volitve v svet četrtne skupnosti, tudi za enega samega kandidata.

K 16. členu

Zaradi novega 35.a člena in spremembe 37. člena zakona je treba popraviti tudi prvi odstavek 114a. člena, ki se je skliceval na črtane odstavke 37. člena, kar je po novem urejeno v 35. a členu.

K 17.členu

Ustavno sodišče je pri ugotavljanju protiuustavnosti postopka sodnega varstva pred Upravnim sodiščem in postopka s pritožbo pred občinskim svetom med ostalim ugotovilo, da bi bilo utemeljeno vsa vprašanja postopka pravnega varstva volilne pravice pri lokalnih volitvah urediti v ZLV, ki je specialen zakon za ureditev lokalnih volitev. Ker tudi ZLS v 15. b členu, ki določa vsebino konstitutivne seje občinskega sveta, ureja pravico do pravnega sredstva in sodnega varstva, je potrebno sedmi odstavek 15.b člena ZLS nadomesti z določbo, da se občinski svet na svoji prvi, konstitutivni seji, seznanil z izidom volitev v občini. Če je bilo po izidu volitev izvoljenih več kot polovica članov občinskega sveta, se ta lahko konstituira in prične z delom. Peti odstavek 15.b člena ZLS pa se črta.

Ta sprememba določa, da občinski svet ne bo več potrjeval mandatov, ampak se bo seznanil z izvolitvijo članic in članov občinskega sveta. S tem bo postopek konstituiranja organa zaključen. Na enak način, kot velja v skladu z veljavnim sedmim odstavkom 15.b člena ZLS, se bo občinski svet seznanil z izvolitvijo župana. Ker v skladu z novo ureditvijo volilnega spora občinski svet ni več vključen v odločanje o morebitnih spornih mandatih, se odstavki od devetega do petnajstega črtajo.

Sprememba pri ureditvi volilnega spora, kjer o morebitnih ugovorih odločata občinska volilna komisija in Upravno sodišče, občinskemu svetu jemlje tudi pristojnost potrjevanja mandatov. Občinski svet ne odloča več o morebitnih ugovorih na rezultate volitev, zato bo odločitev občinske volilne komisije o izidu volitev, če ne bo izpodbijana na Upravnem sodišču, meritorna. V tem kontekstu ni več potrebe po dodatnem potrjevanju mandatov, saj so mandat v skladu z ugotovitvami volilnih organov že podelili volivci. Občinski svet na konstitutivni seji zgolj ugotovi, kdo je bil izvoljen.

Skladno s spremembo ureditve volilnega spora bo mogoče prvo sejo občinskega sveta sklicati šele, ko bodo odpravljeni vsi dvomi v volilni izid. To pomeni, da bo izčrpana možnost ugovora na občinsko volilno komisijo in tožbe na Upravno sodišče. Tako bo aktualni župan oziroma županja s sklicem prve konstitutivne seje občinskega sveta moral počakati do roka, ko vlaganje ugovorov ne bo več mogoče. V primeru tožbe na Upravno sodišče bo tako mogoče sklicati sejo najkasneje 33 dni po objavi izida volitev v uradnem glasilu občine. Takrat bo namreč izid volitev nesporen. Z drugimi besedami, sklic prve konstitutivne seje občinskega sveta, na kateri bi se seznanili z izvolitvijo samo dela članov občinskega sveta, po novem ne bo mogoč.

Do daljšega odloga sklica prve konstitutivne seje občinskega sveta pa lahko pride v primeru odločitve volilnega organa ali volilnega sodnika o ponovitvi glasovanja, bodisi na delu ali na vseh voliščih. Takrat se utegne mandat aktualnega občinskega sveta podaljšati. V naravi volilnega spora in načina volitev je, da ni nujno sporen samo en mandat ali del mandatov. V primeru ugotavljanja nepravilnosti v volilni kampanji oziroma v zvezi z njenim financiranjem in nepravilnosti, ki so po svoji naravi v temeljih prizadele poštenost volilnega postopka (četrti odstavek 99. člena tega zakona) so pod vprašanjem vsi mandati. Če bi bili medtem potrjeni vsi mandati članov občinskega sveta, bi nastala situacija, v kateri še tako grobih kršitev volilne pravice, relevantnih za volilni izid, ne bi bilo več mogoče sankcionirati. Zato bo sklic občinskega sveta mogoč šele, ko bodo izčrpana pravna sredstva varstva volilne pravice.

Prvi odstavek 41. člena ZLS določa, da se člani občinskega sveta volijo za štiri leta in da se mandatna doba članov občinskega sveta začne s potekom mandatne dobe prejšnjih članov sveta, traja pa do prve seje novo izvoljenega sveta. Ta določba preprečuje, da bi prišlo do brezvladja, saj stari občinski svet deluje do prve seje novo izvoljenega sveta. Zakon sicer nima časovne omejitve, do kdaj najdlje lahko takšno stanje traja, vendar določbe ZLV, ki urejajo roke izvedbe volitev preprečujejo, da bi to stajalo trajalo nesorazmerno dolgo.

K 18. členu

Sprememba 37.a člena ZLS sledi spremembi 15.b člena ZLS, urejeni v 16. členu novele ZLV-K. Člani predstavniškega telesa pridobijo to lastnost z izvolitvijo. Doslej je veljala še potrditev mandata, ki je avtoritativna ugotovitev, da je bil član občinskega sveta veljavno izvoljen, torej izvoljen na zakonit način. Tedaj je lahko začel izvrševati svojo funkcijo. Potrditev mandatov je bil pogoj, da se občinski svet konstituira. Takšna rešitev je bila povzeta po vzoru na potrditev mandatov poslancev Državnega zbora Republike Slovenije, ki jo zapoveduje tretji odstavek 82. člena Ustave. Vendar je že ustavna določba delno odstopila od pravila, da lahko o pravilnosti izvolitve odloča le Državni zbor, ko je omogočila pravno varstvo. Dejstvo je namreč, da poslanci ne morejo opraviti vloge volilnega sodnika. Enako je veljalo za mandate članov občinskega sveta.

S podrobnejšo ureditvijo volilnega spora in določitvijo volilnega sodnika občinski svet ne določa več o pravilnosti izvolitve članov občinskega sveta, zato institut potrjevanja mandatov razvodeni. S predlaganimi spremembami se bo tako občinski svet zgolj seznanil z izvolitvijo članov, medtem ko bo o zakonitosti izvolitve že presojal volilni organ.

K 19. členu

Predsedniku in namestniku predsednika občinske volilne komisije, imenovanima pred dnem uveljavitve tega zakona, mandat z dnem uveljavitve tega zakona ne poteče, če sta imenovana za predsednika sodnik in za njegovega namestnika univerzitetni diplomirani pravnik. V primeru odstopa predsednika ali njegovega namestnika po uveljavitvi tega zakona se pri imenovanju nadomestnih članov uporablja določbe novega 35. člena. Zaradi novih pristojnosti, ki jih bo imela občinska volilna komisija v volilnem sporu po uveljavitvi tega zakona, bodo za izvedbo rednih lokalnih volitev, ki bodo novembra 2022, morale občinske volilne komisije izpolnjevati pogoj iz drugega odstavka 35. člena tega zakona, sicer bo predsedniku in njegovemu namestniku mandat prenehal po zakonu. Ker predsednik Državnega zbora Republike Slovenije glede na preteklo prakso odlok o rednih lokalnih volitvah objavi meseca julija v letu, ko so volitve, bodo občinske volilne komisije morale izpolnjevati pogoje iz tega zakona pred objavo navedenega odloka. Občinski sveti bodo imeli tri mesece časa za imenovanje novega predsednika in namestnika.

K 20. členu

Zaradi spremembe 109. člena ZLV morajo občine, kjer se sveti ožjih delov občin volijo v več volilnih enotah, svoje akte prilagoditi v 90 dneh od uveljavitve tega zakona.

K 21. členu

S končno določbo se določa splošni petnajst dnevni vakacijski rok za uveljavitev predlaganih sprememb in dopolnitev.

ČLENI, KI SE SPREMINJAJO

3. člen

Stroške za izvedbo lokalnih volitev krijejo občine.

35. člen

Občinsko volilno komisijo sestavljajo predsednik in trije člani ter njihovi namestniki.

Predsednik volilne komisije in njegov namestnik se imenujeta izmed sodnikov ali izmed drugih diplomiranih pravnikov. Ostali člani volilne komisije in njihovi namestniki se imenujejo po predlogih političnih strank, drugih organizacij občanov v občini ter občanov.

37. člen

Volilni odbor sestavljajo predsednik in parno število članov ter njihovi namestniki.

Predsednik in člani volilnega odbora ter njihovi namestniki se imenujejo izmed občanov, ki imajo stalno prebivališče v občini.

Politične stranke, druge organizacije občanov v občini ter občani lahko najpozneje v desetih dneh po razpisu volitev dajo svoje predloge za imenovanja predsednika in članov volilnega odbora ter njihovih namestnikov občinski volilni komisiji.

Predsednik, član volilnega odbora in njun namestnik ne more biti zakonec, oče, mati, otrok, sestra ali brat, posvojitelj ali posvojenec kandidata v volilni enoti, v kateri je ta volilni odbor imenovan, niti ne more živeti s kandidatom v zunajzakonski skupnosti ali registrirani istospolni partnerski skupnosti.

Oseba, imenovana v volilni odbor, je dolžna obvestiti pristojno občinsko volilno komisijo v treh dneh po javni objavi kandidatur oziroma list kandidatov o svojem sorodstvenem ali drugem razmerju s kandidatom, določenim v prejšnjem odstavku.

Predlagatelj mora ob vložitvi predlogov iz tretjega odstavka tega člena za vsakega od kandidatov za predsednika in člana volilnega odbora oziroma njune namestnike priložiti njegovo pisno izjavo, da soglaša z imenovanjem v volilni odbor, in njegovo pisno izjavo, da bo najpozneje v treh dneh po javni objavi kandidatur oziroma list kandidatov obvestil pristojno volilno komisijo o sorodstvenem ali drugem razmerju s kandidatom, določenem v četrtem odstavku tega člena.

Predsedniku, članu volilnega odbora in njunemu namestniku, ki je s kandidatom v sorodstvenem ali drugem razmerju, določenem v četrtem odstavku tega člena, preneha funkcija v volilnem odboru, pristojna volilna komisija ga razreši in imenuje nadomestnega predsednika oziroma člana volilnega odbora ali njunega namestnika. Kandidat za nadomestnega predsednika volilnega odbora oziroma člana ali njunega namestnika mora priložiti pisno izjavo, da soglaša z imenovanjem v volilni odbor, in pisno izjavo o tem, da ni v sorodstvenem ali drugem razmerju, določenem v četrtem odstavku tega člena.

38. člen

Občinsko volilno komisijo v občini imenuje občinski svet, volilne odbore pa občinska volilna komisija.

Občinska volilna komisija se imenuje za štiri leta, volilni odbori pa za vsake volitve.

Če bi članom občinske volilne komisije prenehal mandat v času po razpisu volitev, se jim mandat podaljša do konca volitev.

40. člen

Državna volilna komisija:

1. skrbi za enotno uporabo določb zakona, ki ureja volitve v državni zbor, v delu, ki se uporabljajo tudi za lokalne volitve in se nanašajo na volilne postopke;
2. daje občinskim volilnim komisijam strokovna navodila v zvezi z izvajanjem določb zakona, ki ureja volitve v državni zbor, v delu, ki se uporabljajo tudi za lokalne volitve in se nanašajo na volilne postopke;
3. predpiše obrazce za izvrševanje tega zakona;
4. določa enotne standarde za volilni material in druge materialne pogoje za izvedbo volilnih opravil.

72. člen

Kandidatura oziroma lista kandidatov mora vsebovati oznako volilne enote, ime predlagatelja, ime liste kandidatov, osebne podatke kandidatov: ime, priimek, rojstni podatki, stopnja izobrazbe, naziv izobrazbe, strokovni ali znanstveni naslov in delo, ki ga opravlja, naslov stalnega prebivališča oziroma začasnega prebivališča, če je državljan druge države članice EU in nima prijavljenega stalnega prebivališča v Republiki Sloveniji, ime in priimek ter naslov stalnega prebivališča predstavnika kandidature oziroma liste kandidatov, če je državljan druge države članice EU, ki nima prijavljenega stalnega prebivališča v Republiki Sloveniji, pa naslov začasnega prebivališča. Kandidaturi oziroma listi kandidatov morajo biti priložena pisna soglasja kandidatov in s tem zakonom določeno najmanjše število podpisov volivcev na predpisanih obrazcih.

Kandidaturi oziroma listi kandidatov, ki jo vloži politična stranka, morajo biti priložena tudi pravila politične stranke o določanju kandidatov oziroma list kandidatov in zapisnik o določitvi kandidatov oziroma list kandidatov.

98. člen

Zaradi nepravilnosti pri delu volilnega odbora ima vsak kandidat, predstavnik kandidature oziroma liste kandidatov in vsak volivec pravico vložiti ugovor pri občinski volilni komisiji.

Ugovor se lahko vloži najpozneje naslednji dan po dnevu glasovanja. Občinska volilna komisija mora odločiti o ugovoru najpozneje četrti dan od dneva glasovanja.

99. člen

Če občinska volilna komisija ugotovi takšne nepravilnosti pri glasovanju na volišču oziroma pri delu volilnega odbora, ki so ali bi lahko bistveno vplivale na izid volitev, razveljavi glasovanje na volišču ter odredi ponovne volitve v obsegu, v katerem je bilo glasovanje razveljavljeno.

100. člen

Zoper odločitev občinske volilne komisije, ki lahko vpliva na potrditev mandatov, ima vsak kandidat in predstavnik kandidature oziroma liste kandidatov pravico vložiti pritožbo na občinski svet, razen v primeru nadomestnih volitev iz 30. člena tega zakona, kjer ima pravico do pritožbe samo predstavnik liste kandidatov. Pritožbo lahko vloži do začetka prve seje občinskega sveta. Pritožbo, ki se nanaša na nadomestne, naknadne ali ponovne volitve, pa lahko vloži najpozneje v 15 dneh od dneva teh volitev. Občinski svet odloči o pritožbi ob potrditvi mandatov članov občinskega sveta.

101. člen

Če občinski svet pritožbi ne ugotovi, pritožnik lahko v osmih dneh od dneva prejema obvestila, vloži pritožbo na sodišče, pristojno za upravne spore.

Sodišče odloči o pritožbi v 30 dneh od dneva vložitve pritožbe.

102. člen

V primerih iz prejšnjega člena in 97. člena tega zakona sodišče odloča v senatu treh sodnikov. Sodišče odloča ob primerni uporabi določb zakona o upravnih sporih.

109. člen

Za volitve članov svetov četrtnih skupnosti se smiselno uporabljajo določbe tega zakona, ki veljajo za volitve v občinski svet.

Za volitve članov svetov krajevnih skupnosti in članov svetov vaških skupnosti kot delov občine se smiselno uporabljajo določbe tega zakona, ki veljajo za večinske volitve v občinski svet.

Ne glede na 54. člen tega zakona kandidate za člane sveta krajevne, vaške oziroma četrtne skupnosti lahko določi s podpisovanjem skupina najmanj desetih volivcev. Podpisi se dajejo na seznamu, ki vsebuje osebne podatke podpisnikov: ime in priimek, rojstni datum in naslov stalnega prebivališča, če so podpisniki državljani druge države članice EU, pa naslov začasnega prebivališča, če nimajo prijavljenega stalnega prebivališča v Republiki Sloveniji. Podatke v seznamu podpisnikov overi občinska volilna komisija.

Politična stranka določi kandidate za člane sveta krajevne, vaške oziroma četrtne skupnosti po postopku, določenem v 51. členu tega zakona. Pri določanju kandidatov morajo sodelovati člani stranke, ki imajo volilno pravico in stalno prebivališče v občini.

Volilne enote določi organ lokalne skupnosti, ki je z zakonom pristojen za določitev števila članov organa ožjega dela skupnosti.

Volilne enote se določijo tako, da je zagotovljena zastopanost prebivalcev posameznih naselij oziroma delov krajevne, vaške ali četrtne skupnosti v svetu te skupnosti.

Volilno pravico imajo državljani Republike Slovenije s stalnim prebivališčem v krajevni, vaški oziroma četrtni skupnosti.

Volilno pravico imajo tudi državljani druge države članice EU, ki imajo potrdilo o prijavi stalnega prebivanja in prijavljeno stalno prebivališče v krajevni, vaški oziroma četrtni skupnosti, če nimajo prijavljenega stalnega prebivališča v Republiki Sloveniji, pa potrdilo o prijavi prebivanja in prijavljeno začasno prebivališče v krajevni, vaški oziroma četrtni skupnosti.

Volilno pravico imajo tudi tujci, ki imajo dovoljenje za stalno prebivanje in prijavljeno stalno prebivališče v krajevni, vaški oziroma četrtni skupnosti.

110. člen

Redne volitve v svete krajevnih, vaških in četrtnih skupnosti se opravijo istočasno kot redne volitve v občinske svete.

Nadomestne volitve v svete krajevnih in vaških skupnosti se opravijo, ko preneha mandat najmanj tretjini članov sveta.

114.a člen

Z globo 600 eurov se kaznuje za prekršek:

1. posameznik, ki v določenem roku ne obvesti pristojne volilne komisije o sorodstvenem ali drugem razmerju s kandidatom (peti odstavek 37. člena),
2. posameznik, ki poda lažno pisno izjavo o tem, da s kandidatom ni v sorodstvenem ali drugem razmerju (sedmi odstavek 37. člena).

Naloge prekrškovnega organa opravlja inšpektorat, pristojen za notranje zadeve. Pristojna občinska volilna komisija, ki ugotovi kršitve, mora prekrškovnemu organu podati predlog za uvedbo postopka o prekršku.